

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1913

UTGIT AV FISKERIDIREKTØREN

2DET HEFTE

1913

Fiskeriraadets forhandlinger i møte 6 til 10 oktober og de for raadet fremlagte foredrag.

BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1913

AARSBERETNING

VEDKOMMENDE

NORGES FISKERIER

FOR

1913

UTGITT AV FISKERIDIREKTØREN

2DET HEFTE

1913

Fiskeriraadets forhandlinger i møte 6 til 10 oktober og de for raadet fremlagte foredrag.

BERGEN

A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI

1913

Indhold.

	Side
Dagsorden for Fiskeriraadets forhandlinger	165
Utskrift av den under raadets møte førte protokol.....	166
Forslag om forandring i lov av 1 juli 1907 om vaartorskefiskeriet ved Romsdals amts kyst og fjorde	175
Angaaende snurpenotens anvendelse under vaarsildfisket	184
Om opprettelse av en ferskfiskrute fra Finmarken til en tysk Nordsjøhavn	185
Meddelelse fra den av departementet nedsatte komite til utredning av spørsmålet om en forbedret behandling av fiskevarer	203
Forslag om nye lovbestemmelser angaaende medicinrantønder	207
Meddelelse angaaende fordeling av den til offentlige institutioners deltagelse i ut- stillingen i Kristiania 1914 givne bevilgning.....	228
Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1 juli 1914—30 juni 1915.....	229
Gjenpart av skrivelse fra Fiskeridirektøren til Handelsdepartementet av 17 oktober 1913	232

Table of Contents

Introduction 1

Chapter I 10

Chapter II 25

Chapter III 45

Chapter IV 65

Chapter V 85

Chapter VI 105

Chapter VII 125

Chapter VIII 145

Chapter IX 165

Chapter X 185

Chapter XI 205

Chapter XII 225

Chapter XIII 245

Chapter XIV 265

Chapter XV 285

Chapter XVI 305

Chapter XVII 325

Chapter XVIII 345

Chapter XIX 365

Chapter XX 385

Chapter XXI 405

Chapter XXII 425

Chapter XXIII 445

Chapter XXIV 465

Chapter XXV 485

Chapter XXVI 505

Chapter XXVII 525

Chapter XXVIII 545

Chapter XXIX 565

Chapter XXX 585

Chapter XXXI 605

Chapter XXXII 625

Chapter XXXIII 645

Chapter XXXIV 665

Chapter XXXV 685

Chapter XXXVI 705

Chapter XXXVII 725

Chapter XXXVIII 745

Chapter XXXIX 765

Chapter XL 785

Chapter XLI 805

Chapter XLII 825

Chapter XLIII 845

Chapter XLIV 865

Chapter XLV 885

Chapter XLVI 905

Chapter XLVII 925

Chapter XLVIII 945

Chapter XLIX 965

Chapter L 985

Fiskeriraadet 1913.

Fiskeriraadet sammentraadte paa Fiskeridirektørens kontor i Bergen mandag den 6 oktober 1913. Møtet avsluttedes den 10 oktober.

I det følgende indtages den for raadet av Fiskeridirektøren fremlagte dagsorden, utskrift av den i raadets møte førte protokol samt de av Fiskeridirektøren fremlagte forelæg vedkommende de forskjellige av raadet behandlede saker.

Dagsorden for Fiskeriraadets forhandlinger.

1. Referat angaaende tidligere behandlede saker, fremlæggelse av nye saker.
 2. Redegjørelse avgitt av Fyrdirektøren i anledning av indkomne andragender om fyrbelysning i fiskeridistrikterne.
 3. Forslag til forandringer i Romsdalsloven. (Forelæg 1).
 4. Snurpenotsaken. (Forelæg 2).
 5. Spørsmålet om opprettelse av ferskfiskrute. (Forelæg 3).
 6. Forestilling fra den av Social- og Industridepartementet nedsatte komite til behandling av spørsmålet om hvad der kan gjøres for en forbedret behandling av fiskevarer. (Forelæg 4).
 7. Forslag til lov om medicintrantønder. (Forelæg 5).
 8. Foredrag av dr. Hjort om vekslingerne i de store fiskerier.
 9. Andre saker, som maatte forebringes av Fiskeridirektøren eller Fiskeriraadets medlemmer. (Forelæg 6).
 10. Fiskeridirektørens budgetforslag for budgetterminen 1914—1915. (Forelæg 7).
-

Utskrift av Fiskeriraadets forhandlingsprotokol for dets møte i tiden 6—10 oktober 1913.

Aar 1913 den 6 oktober sammentraadte Fiskeriraadet til møte paa Fiskeridirektørens kontor.

Møtet leledes av Fiskeridirektøren.

Av raadets medlemmer møtte:

Fra Smaalenenes amt	Repræsentant	I. M. Jensen
„ Jarlsberg og Larviks amt	—	O. Knem
„ Bratsberg amt	—	Fr. Hegge
„ Nedenes amt	—	T. Andersen
„ Lister og Mandals amt	—	J. Smith
„ Stavanger amt	—	Thbj. Waage
„ Søndre Bergenhus amt	—	P. Kleppe
„ Bergens by	—	Jørgen Blydt
„ Nordre Bergenhus amt	—	Kr. Indrehus
„ Romsdals amt	1.	— Knudt O. Otterlei
	2.	— Joh. Fr. Nielsen
„ Søndre Trondhjems amt	—	J. Bjørgan
„ Trondhjems by	—	I. Klingenberg
„ Nordre Trondhjems amt	—	N. Brandtzæg
„ Nordlands amt	1.	— P. Nikolaisen
	2. Suppleant	J. Selsø
„ Tromsø amt	Repræsentant	D. Broks
„ Finmarkens amt	1.	— I. O. Grøttum
	2.	— A. Krane

Dirigenten ønsket medlemmerne velkommen og erklærte møtet sat. Knem kan først møte tirsdag formiddag.

Til opmand valgtes Nielsen med akklamation. Som forretningsorden vedtokes den tidligere benyttede.

Det av Fiskeridirektøren fremlagte forslag til dagsorden besluttet lagd til grund for Raadets forhandlinger.

Dirigenten gav et referat angaaende tidligere behandlede saker samt angaaende de nu for raadet fremlagte saker.

Møtet blev derefter utsat til tirsdag formiddag.

Tirsdag formiddag fortsattes møtet.

Dagsordenens post 2. Redegjørelse fra Fyrdirektøren angaaende øket fyrbelysning i fiskeridistrikterne.

Fyrdirektøren var tilstede og fremkom med endel indledende bemerkninger.

Der opstod en længere diskussion.

Dirigenten foreslog, at Fiskeriraadet vedtok følgende henvendelse til statsmyndighetene:

„I henhold til de fra raadets medlemmer fremkomne opplysninger og henvendelser henstiller Fiskeriraadet, at statsmyndighetene i forøket grad vier fyrbelysningen i fiskeridistrikterne sin oppmerksomhet.“

Dette forslag vedtokes enstemmig.

Knem indfandt sig nu til møtet.

Dagsordenens post 3. Forslag om forandring i lov av 1 juli 1907 om vaartorskefisket ved Romsdals amts kyst og fjorde. (Forelæg 1).

Otterlei foreslog, at § 16 a, istedenfor det foreslaatte tillæg til § 16 a og § 17, gaves følgende tillæg: „samt naar fangstpladsen ligger inden 1 mils avstand fra land, hvorvidt opphold paa fangstfeltet om natten skal være forbudt.“

Mot det foreslaatte tillæg til § 16 b fremkom ingen bemerkning.

Der foretokes ingen votering i saken.

Dagsordenens post 4. Snurpenotsaken. (Forelæg 2).

Waage foreslog, at den i Fiskeridirektørens forelæg nævnte komite til sakens videre bearbeidelse forsterkes med 1 landnotfisker og 1 snurpenotfisker.

Selsø foreslog desuten en garnfisker.

Waage gikk over hertil.

Derefter fattedes saadan beslutning: Raadet henstiler til Fiskeridirektøren at undersøke hos Social- og Industridepartementet om der er anledning til av de til sakkyndig assistance for departementene bevilgede midler at erholde det til de tre ovennævnte fiskeres deltagelse i sakens videre bearbeidelse fornødne beløp. Forsaavidt hertil ikke maatte være anledning, henstilles til Fiskeridirektøren at søke særskilt bevilgning git til nedsættelse av en komite som omhandlet.

Møtet utsat til om eftermiddagen.

Tirsdag eftermiddag fortsattes møtet.

Statsraad Castberg og Byraachef Hillestad deltok i møtet.

Dagsordenens post 5. Oprettelse av en ferskfiskrute fra Finmarken til en tysk Nordsjøhavn. (Forelæg 3).

Der opstod en længere diskussion.

Grøttum fremsatte saadant forslag: „Raadet anbefaler, at det ved offentlig foranstaltning etableres en 1 gang ukentlig rute fra Vadsø til en eller flere tyske Nordsjøbyer. Ruten forudsættes fortrinsvis anvendt til fragtning av fersk og frossen sild og fisk til Tyskland eller til det sydlige Norges hermetikbyer, likesom den i anden række kan anvendes til fragtning av agn (sild eller lodde). Fornyet tilbud efter bestemte detaljerte planer bør formentlig søkes erhvervet.“

Broks optok Fiskeridirektørens forslag.

Møtet utsat til onsdag formiddag.

Onsdag formiddag fortsattes møtet.

Man fortsatte behandlingen av spørsmålet om ferskfiskrute.

Hegge fremsatte følgende forslag: „Idet Fiskeriraadet uttaler sin glæde over at opprettelsen av spesielle ferskfiskruter — som man i længere tid har anbefalt som et fortrinlig middel til ophjælp av vore fiskerier — nu synes at nærme sig sin virkeliggjørelse, henstiller raadet til vedkommende Regjeringsdepartement at utrede tilbud for rutens overtagelse under følgende alternativer og inden saadan frist, at bevilgningsspørsmålet kan forelægges første sammentrædende Storting.

A. Ukentlig ferskrute Vadsø (eventuelt Vardø)—Hamburg m. m. Ruten blir at underholde hele aaret eventuelt 6 eller 8 maaneder og forutsættes lagt mest mulig langs den ytre kystlinje men med anløpssteder, som bestemmes av departementet. Rutens skibe forutsættes kun at føre fersk eller frossen fisk og sild til en eller flere tyske Nordsjøhavner eller de sydlige hermetikindustribyer. Som returfragt kun tomkasser og lignende samt agn.

Paa grund av den store avstand og sandsynlige mange anløpssteder vil 4 skibe være nødvendig. Skibene forutsættes ha en lastevne av ca. 200 tons, en fart av mindst 11 mil paa last, to helst tre uavhengige vel isolerte lasterum med moderne fryseapparater. Statsbidraget forutsættes git med et aarlig beløp i et tidsrum av 5 aar (eventuelt 3 aar).

B. Ukentlig ferskfiskrute i tiden fra 1 oktober til 1 april (eventuelt 1 juni) med 3 skibe fra Vestfinmarken til en eller flere tyske Nordsjøhavner eller de sydlige norske hermetikindustribyer o. s. v. som alternativ A ogsaa angaaende returfragt.“

Grøttum frafaldt sit forslag.

Dirigenten gik over til Heggens forslag.

Man voterte først over Heggens forslag i sin helthet med forbehold om senere at stemme over det punkt i forslaget, som angaar anløp av de sydlige norske hermetikbyer.

Heggens forslag — spørsmålet om anløp av hermetikbyerne undtat vedtokes først enstemmig; derefter vedtokes forslaget — forsaavidt anløpet av de sydlige norske hermetikbyer angaar — mot 6 stemmer.

Dagsordenens post 6. Forestilling fra den av Social- og Industri-departementet nedsatte komite til behandling av spørsmålet om hvad der kan gjøres for en forbedret behandling av fiskevarer. (Forelæg 4).

Komiteens formand, kjøbmand Joys var tilstede og gav en redegjørelse for komiteens arbeide.

Derefter behandledes det av komiteen fremlagte forslag til bevilgning til vandrelærere i klipfisktilvirkning.

Det av komiteen fremsatte forslag gaar ut paa en bevilgning av ialt kr. 14 000.

Efter endel diskussion vedtokes komiteens forslag enstemmig. Repræsentanten Smith fremkom derefter med endel bemerkninger angaaende avsætningsforholdene ved makrelfisket paa sydkysten.

Man gik derefter over til at behandle det av Havnedirektøren fremsatte forslag om havneanlæg for ferskfisktrafik.

Havnedirektøren var tilstede i møtet.

Der opstod endel diskussion.

Brandtzæg fremsatte saadant forslag: „Idet Fiskeriraadet med taknemlighet anerkjender det initiativ, som er tat av Havnedirektøren i hans forslag „Havneanlæg for ferskfisktrafik“ henstiller man til hr. Havnedirektøren om sammen med Fiskeridirektøren at undersøke spørsmålet om, hvad der fra det offentliges side kan gjøres for at forbedre mulighetene for tilvirkning, isning, eventuelt frysning av fisk i de havne, hvorfra et større antal fiskere driver fiskeri med fangst av saadanne fiskearter som egner sig for eksport i fersk stand“.

Dette forslag vedtokes enstemmig.

Repræsentanten Grøttum fremkom derefter med endel bemerkninger om havneforhold og havnebevilgninger for Finmarken.

Der opstod endel diskussion angaaende disse spørsmåal.

Dagsordenens post 7. Forslag om nye lovbestemmelser angaaende medicinrantønder. (Forelæg 5).

Efter endel bemerkninger vedtokes Fiskeridirektørens forslag enstemmig.

Dagsordenens post 10. Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1914—1915. (Forelæg 7).

Titel 1. Fiskeridirektørens kontor besluttedes foreløbig forbigaat.

Titel 2. Drift av „Michael Sars“. Enstemmig vedtat.

Titel 3. Utgivelse av „Norsk Fiskeritidende“, hvortil foreslaaes kr. 6 400.

Blydt foreslog et statsbidrag av kr. 6 820.

Dirigenten gik over hertil.

Enstemmig vedtat.

Møtet utsat til torsdag formiddag.

Torsdag formiddag fortsattes møtet.

Man fortsatte behandlingen av Fiskeridirektørens budgetforslag.

Den igaar foreløbig forbigaade titel 1, Fiskeridirektørens kontor, tokes under behandling. Det til denne titel opførte budget vedtokes enstemmig.

Spørsmålet om flytning av Fiskeridirektørens kontor optokes deretter til behandling.

Der opstod en længere diskussion.

Blydt fremsatte saadant forslag: Raadet anbefaler under henvisning til den stedfundne debat at der rettes en henvendelse til Regjeringen om at foranledige, at der paa grundlag av de ved Bergens Museum og ved Fiskeridirektørens kontor utførte arbeider og arbeidsmidler søkes utredet spørsmålet om en fælles institution for fiskeri og havforskning i Bergen, at organiseres som en Statsinstitution.

Nielsen fremsatte saadant forslag: Fiskeriraadet beklager, at Fiskeridirektørens høist imøtekommende forslag av 20 mars 1912 angaaende oprettelsen av en fælles institution for fiskeri og havforskning i Bergen er avvist som forhandlingsgrundlag av Bergens Museum og uttaler: at forsaavidt en tilfredsstillende ordning angaaende denne sak ikke kan opnaaes, forutsættes spørsmålet om Direktoriatets flytning optat til behandling i et senere Fiskeriraad.

Ved votering forkastedes Blydts forslag med 15 mot 4 stemmer (Waage, Blydt, Indrehus og Kleppe).

Derefter vedtokes Nielsens forslag med 15 mot 4 stemmer (de samme 4).

Protokollen oplæst.

Titel 4. Utgivelse av Aarsberetning vedkommende Norges Fiskerier. Enstemmig vedtat.

Titel 5. Fiskeriinspektørerne. Efter endel bemerkninger enstemmig vedtat.

Titel 6. Fiskeriagenterne. Enstemmig vedtat.

Titel 7. Fiskeridirectionens arbeide for fremme av fiskeeksporten. Enstemmig vedtat.

Titel 8. Stipendier for fiskere og fiskeriarbeidere. Enstemmig vedtat.

Titel 9. Undervisning for fiskere (Navigationsundervisning).

Der opstod en længere diskussion.

Dirigenten forandrede sit forslag fra kr. 6500 til 8000. Enstemmig vedtat. Møtet utsat.

Fredag formiddag fortsattes møtet.

Titel 10. Fiskerforsøk.

a) Fiskeforsøk efter storsild utfor Nordlands kyst fra Helgelandsværene til Andenes kr. 11 000.

Enstemmig vedtat.

b) Forsøk med drivgarn efter sild efter departementets nærmere bestemmelse kr. 3000.

Nielsen foreslog beløpet forhøiet indtil kr. 6000 under forutsætning av, at der skaffes et lignende beløp av private midler.

Fiskeridirektøren gik over til dette forslag, der vedtokes enstemmig.

c) Dorgefiske paa de nordlige banker i Nordsjøen kr. 2000. Enstemmig vedtat.

Titel 11. Fiskeriselskaper og foreninger.

Man optok først til almindelig diskussion spørsmålet om ishuse og fryserier.

Indrehus fremsatte saadant forslag: „Fiskeriraadet uttaler sin tilslutning til direktørens forslag om, at Statens bidrag til opførelse av ishuse fremtidig i almindelighet bør innskrenkes til billige laan.“

Otterlei fremsatte saadant forslag: „I betragtning av den store betydning for fiskeribedriften, at fiskerne lettes adgang til bruk av is saavel til agnforsyningen som til opbevaring av fangsten, saa vil Fiskeriraadet anbefale, at der fremdeles ydes fiskeriselskaper og fiskeriforeninger bidrag til ishuse og mindre kjølerum svarende til $\frac{3}{4}$ av husets kostende.

Plan, overslag og tegning forutsættes godkjendt av Fiskeridirektøren. Som en fremtidig ordning vil man anbefale, at der gives anledning til laan til ishuse og kjøleindretninger av det gamle Havfiskefond.“

Ved alternativ votering mellem disse to forslag vedtokes Indrehus's forslag med 13 mot 5 stemmer; de 5 var Nielsen, Nikolaisen, Selsø, Otterlei og Grøttum. Waage var fraværende ved denne votering.

Titel 11. Fiskeriselskaper og fiskeriforeninger.

1. Vadsø Fiskeriforening. Enstemmig vedtat.

2. Vardø Fiskeriforening. Enstemmig vedtat.
3. Hammerfest og Omegns Fiskeriforening. Enstemmig vedtat.
4. Nordlands Fiskeriselskap.

Nikolaisen foreslog at bidraget forhøies med kr. 1500 til anvendelse til ishuse.

Fiskeridirektøren gik over hertil, hvorefter vedtokes kr. 5100 som netto statsbidrag.

5. Namdalens Fiskeriforening. Enstemmig vedtat.

6. Osens Fiskeriforening.

Her fremkom endel bemerkninger. Vedtat mot 4 stemmer.

7. Fosens Fiskeriselskap. Enstemmig vedtat.

8. Trondhjems Fiskeriselskap. Enstemmig vedtat.

9. Trondhjems biologiske station. Enstemmig vedtat.

10. Kristiansunds Fiskeriselskap og

11. Smødens Fiskeriselskap.

Blydt fremsatte saadant forslag: „Der opføres til disposition for Nordmøre Fiskeriselskaper indtil kr. 4360 som statsbidrag, idet man henstiller til Fiskeridirektøren at undersøke, om ikke samarbeide kan opretholdes mellem de angjældende foreninger.“

Ved votering blev først Blydts forslag forkastet med 11 mot 7 stemmer (Nielsen avgav ikke stemme).

Derefter vedtokes Fiskeridirektørens forslag til disse selskaper enstemmig forsaavidt Kristiansund angaar og mot 1 stemme for Smødens vedkommende.

12. Aalesunds Fiskerforening.

Efter endel bemerkninger enstemmig vedtat.

13. Fjørtoft Fiskerforening.

Efter budgetforslagets trykning var inkommet andragende fra foreningen om at der opføres kr. 2000 til fiskeforsøk efter ræker, hvorav kr. 1500 som statsbidrag. Dette forslag vedtokes med 8 mot 8 stemmer, idet opmandens stemme gjorde utslaget. De 8 som stemte imot var Indrehus, Knem, Bjørgan, Brandtzæg, Broks, Krane, Andersen og Smith. Fraværende ved denne votering var Hegge, Waage og Blydt.

Otterlei optok forslag om kr. 3000 til ishuse med kjølerum mot sedvanlig distriktsbidrag.

Dette forslag vedtokes med 10 mot 7 stemmer; de 7 var Indrehus, Knem, Hegge, Broks, Krane, Andersen og Brandtzæg; Blydt og Waage fraværende.

Derefter vedtokes enstemmig et forslag fra Otterlei om kr. 150 til administration til denne forening.

14. Herø Fiskeriforening. Enstemmig vedtat.

15. Selskapet for de Norske Fiskeriers Fremme. Enstemmig vedtat.

16. Søndre Bergenhus amts Fiskerforening. Enstemmig vedtat.
17. Arendals Fiskeriselskap. Vedtat mot 1 stemme (Hegge).
18. Østlandske Fiskeriselskap. Efter forslag fra Hegge vedtokes enstemmig at det opførte beløp kr. 6000 ogsaa skal omfatte post 7 paa selskapets forslag, Fiskeforsøk under kysten.

19. Foreningen til fremme av Fiskeriet i Kristianiafjorden indenfor Drøbak. Enstemmig vedtat.

20. Fra repræsentanten Jensen fremlagdes andragende om et bidrag kr. 500 mot at et lignende beløp skaffes paa anden maate til utplantning av rødspetter.

Enstemmig vedtat.

Titel 12—25. Opsyn ved forskjellige torskefiskeopsyn. Enstemmig vedtat.

Titel 26 og 27. Opsyn ved vaarsildfisket og vaartorskefisket i Nordre Bergenhus amt og i søndre vaarsilddistrikt.

Efter endel bemerkninger enstemmig vedtat.

Titel 28—30 enstemmig vedtat.

Titel 31. Vrakervæsenet enstemmig vedtat.

Titel 32—35 enstemmig vedtat.

Derefter referertes forslag fra Kleppe om kr. 2500 til brislingforsøk paa vestkysten Bud—Lister efter departementets nærmere bestemmelse.

Dette forslag vedtokes enstemmig.

Indtægtsbudgettet vedtokes efter forslaget.

Derefter referertes skrivelse fra amtmanden i Nordlands amt av 3 september 1913, hvormed oversendes andragende fra fiskere paa Eggum i Borge herred om forandring i fiskeriloven av 3 august 1897.

Repræsentanterne Nikolaisen, Otterlei og Selsø uttalte sin bedste anbefaling av at andragendet imøtekommes, uten at nogen bemerkninger fremførtes mot andragendet fra noget hold.

Nogen votering i saken foretokes ikke.

Derefter referertes meddelelse fra Socialdepartementet angaaende fordeling av den til offentlige institutioners deltagelse i utstillingen i Kristiania 1914 givne bevilgning. (Forelæg 6).

Dirigenten foreslog:

1. At der nedsættes en komite til at forestaa arbeidet med arrangement av det eventuelle fiskerimøte, indstilling av stipendier m. v.,
2. at de i ovennævnte meddelelse omhandlede kr. 7818 anvendes til administrationsutgifter for denne komite samt
3. til Fiskeridirektørens kontors deltagelse i utstillingen.

Disse forslag vedtokes enstemmig.

Derefter valgtes til medlemmer av denne komite:

1. Fiskeridirektøren, formand.
2. I. O. Grøttum.
3. Danchert Broks.
4. P. Nikolaisen.
5. I. Klingenberg.
6. Joh. Fr. Nielsen.
7. Kjøbmand Einar Giertsen.
8. Apoteker Hegge.
9. Kjøbmand A. Haave, Florø.

Protokollen oplæst. Møtet hævet.

Joh. Fr. Nielsen. I. M. Jensen. Jørgen Blydt. Alb. Krane. O. Knem.
Kr. Indrehus. T. Andersen. J. Smith. Knudt O. Otterlei.
N. Brandtzæg. J. Selsø. P. Nikolaisen. Peder Kleppe.
Ingy. Klingenberg. J. O. Bjørgan. Danchert Broks. I. O. Grøttum.
Fredr. Hegge. Thbj. Waage. Johan Hjort.

G. Johnson.

Forelæg 1.

Forslag om forandring i lov av 1 juli 1907 om vaar- torskefiskeriet ved Romsdals amts kyst og fjorde.

Opsynschefen ved Romsdalsfisket indsendte under 30 mars 1912 til Fiskeridirektøren følgende forestilling:

Som hr. direktøren kjender til er motorbaater i de senere aar blit de langt overveiende fiskefarkoster i Romsdals amt, specielt i Søndmør og Romsdals fogderier og i de distrikter paa Nordmør, hvor motorbaater hittil har været i mindretal, er der for tiden en betydelig utvikling i retning av motorbaater. Om faa aar vil efter al sandsynlighet kun motorbaater og dampskibe delta i torskefisket. Ved at gjennomgaa forarbeiderne til loven om torskefisket i Romsdals amt vil man se, at der dengang kun var et faatal motorbaater, hvis det i det hele tat var nogen, som deltok i torskefisket. Det var væsentligst aapne baater og seilskøiter. Og at bestemmelserne i loven i væsentlig grad blev præget av disse fartøiers driftsmaate er en selvfølge. Men endel nye bestemmelser staar for mig som paakrævet av hensyn til den nuværende driftsmaate. Det er i den anledning jeg tillater mig at indsende nærværende forestilling. Jeg er fuldt paa det rene med, at det kan synes utilbørlig allerede efter saa kort tid at foreslaa forandringer i loven om torskefisket her, men min mening er, at om loven skal kunne gjøre sin fulde nytte, maa den ogsaa saavidt mulig følge bedriftens raske utvikling, hvilket udmerket arbeide loven end er resultatet av. Men det forekommer mig dog, at det vilde være en altfor tungvindt og uhensigtsmæssig fremgangsmaate, om man for alle de nye momenter som spiller ind under bedriftens utvikling, skulde gaa til lovforandringer. For det som passer et aar, kan muligens ikke passe det næste. Det rigtige vilde efter min formening være, at man utvidet den ramme i loven, indenfor hvilken utvalgene fik adgang til at træffe bestemmelser i vedtægts form.

Det jeg vilde tillate mig at foreslaa var først, at utvalget gaves adgang til at fastsætte en bestemt sætningstid for garn. I vedtægterne for det fællesdistrikt, som omfatter Vigra, Aalesund, Giske og Ulsteins opsynsdistrikter, har der siden loven traadte ikraft været indtat følgende bestemmelse, som endnu ikke har været overtraadt: „Sætning av garn maa ikke paabegyndes før kl. 12 middag.“ Uagtet lovens § 16 ikke bestemt nævner adgangen til at træffe en bestemmelse om en bestemt sætningstid, maa man ofte for at faa en bestemt sætningsmaate ogsaa fastsætte en bestemt sætningstid. I ethvertfald fandt utvalget enstemmig en saadan bestemt sætningstid helt nødvendig og som det siden har vist sig er denne bestemmelse endnu ikke overtraadt. Og naar utvalget fandt det saa nødvendig vilde jeg ikke motsætte mig i tilfælde at procedere paa det nævnte grundlag, uagtet jeg fandt det svakt. Det er nemlig saa, at man paa sterkt utnyttede fiskefelter før sætningen begynder maa være sikker paa, at alle er færdig med trækningen, saa man ikke risikerer at bli hindret i at trække paa grund av oversætning ved andres garn. Likesaa er det for fisket i Borgundfjorden en absolut nødvendighet at ha en bestemt sætningstid. Fisket i denne fjord, hvor der kun er etpar aarelængder mellem de sættende baater, nødvendiggjør en bestemt sætningstid, hvis der i det hele tat skal kunne drives lønende fiske med garn, som her altid har været hovedredskapet.

Derfor er ogsaa en bestemt sætningstid fastsat i vedtægterne for Borgundfjorden. Denne bestemmelse er heller ikke overtraadt siden loven traadte ikraft. Ogsaa her gjælder det, at man maa ha en bestemt sætningstid for at faa en bestemt sætningsmaate. Jeg tillater mig derfor for at ogsaa andre distrikter, hvor saadanne regler blir mer og mer paakrævet, kan faa helt lovlig adgang dertil og for at gi de allerede fattede nødvendige vedtægter et helt utvilsomt lovlig grundlag at foreslaa at § 16 litra b gives følgende tillæg: „samt en bestemt sætningstid for garn.“ For liners vedkommende er en saadan bestemmelse upaakrævet, da oversætning av liner med lethet kan klares.

Jeg tillater mig endvidere at foreslaa, at § 17 gives følgende tillæg: „Likesaa kan utvalget bestemme, hvorvidt det skal være forbudt at opholde sig paa fangstfeltet om natten. Dog kan ophold paa fangstfeltet natten efter søn- og helligdag ikke forbydes i distrikt, hvor § 25, første punktum, er gjældende,“ samt at § 16 litra a gives følgende tillæg: „samt i tilfælde den nærmere begrænsning av tiden fra og til hvilken ophold paa fangstfeltet skal være forbudt.“

Til nærmere begrundelse herav skal jeg tillate mig at anføre: Saavel i Lofotloven som i loven om vaarsildfisket gjælder saadanne regler, da det er en selvfølge, at det som oftest vil være umulig at kontrollere,

hvad en fisker foretar sig paa sætteriet om natten. Hvis han f. eks. trækker anden mands redskaper, kan han kun kappe eller slippe fra sig alt, naar et fartøi nærmer sig. Dette gjælder specielt rykbaater.

Det er rigtignok saa, at avstandene til fiskefeltet ofte er betragtelig større under fisket i Romsdals amt end under vaarsildfisket og Lofotfisket og en av hovedgrundene til at lovkomiteen i sin tid ikke foreslog en slik bestemmelse indtat, var vel væsentligst den, at der dengang dreves fiske av en mængde seilskøiter, som laa tilankers paa fiskefeltet og i det hele hadde vanskelig for at komme ind og ut. Dengang vilde derfor en bestemmelse som her foreslaat ha været urimelig. Men siden dengang er bruksmaaten blit mer og mer ensartet. De tungvindte skøiter er gaat av bruk og nogen nødvendighet av at opholde sig paa sætteriet om natten findes ikke lenger. Det er selvfølgelig kun for at spare utgifter til kul eller parafin, at enkelte og kun enkelte fartøier opholder sig paa feltet natten over. Og naar det laa i utvalgets haand at træffe forbud herimot eller undlate det, vilde man i ethvertfald ha lovlig adgang til at motarbeide med virkning de tendenser til nattrækning, som heldigvis endnu kun enkeltvis har gjort sig gjældende under torskefisket iaar. Jeg tror, at naar utvalget fik myndighet til at forby ophold paa fangstfeltet om natten, kunde man føle sig tryg for, at alle rimelige krav blev tilgodeset. Der er som nævnt en saadan ensartethet i fiskeriet for tiden, at det er helt usandsynlig, at utvalget ved en saadan myndighet skal ville eller kunne lægge nogen hemsko paa bedriften og i distrikter, hvor slike bestemmelser endnu er unødvendige, vil der heller ikke bli avfattet nogen vedtægt herom. I de senere aar er der som bekjendt utført et betydelig arbeide til bedring av klipfiskens kvalitet; f. eks. salg efter vegt, blogging, vandrelærere o. s. v., men det er klart, at slike forholdsregler vil gjøre liten nytte, naar fartøier ligger ute i flere døgn med usløiet fangst ombord. Det er saaledes hændt iaar, at dampskibe har ligget ute natten over med en fangst fra forrige nat paa 5000 fisk. Jeg mener at dette ogsaa er et moment til, at et saadant forbud mot ophold paa sætteriet, som foreslaat, bør komme ind i loven. Naar jeg har foreslaat en undtagelse for nat til mandag, er det av hensyn til dem, som sætter dagliner eller garn nat til mandag efter kl. 12 midnat. Disse fartøier vil selvfølgelig ikke kunne gjøre nogen skade under forutsætning av at alle redskaper er optat av sjøen (§ 25 første punktum), inden midnat før søn- og helligdag.“

Denne forestilling forela jeg for amtmanden i Romsdals amt, idet jeg utbad mig amtmandens mulige bemerkninger i sakens anledning.

Med skrivelse av 11 desember 1912 mottok jeg saken tilbake fra amtmanden, der uttalte at han ingen væsentlige indvendinger hadde at gjøre mot indholdet av de forandringer, som opsynschefen hadde bragt

i forslag; men han antydet, at det maaske burde bli spørsmaal om at henstille til opsynschefen at undergi den hele lov en revision under hensyntagen til de forandrede bedriftsmaater og efter de vundne erfaringer.

Saken blev derefter tilbakesendt opsynschefen, der saa indhentet uttalelser fra opsynsbetjenten i Ulla og Aalesunds fiskerforening. Opsynsbetjent Hoff i Ulla opsynsdistrikt uttaler følgende:

„Ifølge hr. opsynschefens paategningsskrivelse av 29 januar d. a., hvori De anmoder mig om at sende Dem en forestilling om alle de forandringer eller tillæg, som efter min mening bør foreslaaes i fiskeloven, skal jeg i den anledning tillate mig at fremkomme med følgende uttalelse:

Ved at gjennemlæse hr. opsynschefens foranstaaende forestilling blir jeg straks opmærksom paa, at De har været inde paa de krav og synsmaater, der gjør sig gjældende baade blandt redere og fiskeralmuen i almindelighet og jeg tør saaledes fuldt ut slutte mig til Deres foranstaaende forestilling.

Det har nemlig vist sig siden loven traadte i virksomhet, at §§ 16 og 17 var noget av det bedste som kom ind i loven, idet den gir utvalgene adgang til at bestemme ved vedtægt de krav som gjør sig gjældende til enhver tid for de forskjellige distrikter. En utvidelse i den retning har i de senere aar vist sig at være paakrævet. Man kan saaledes ikke være i tvil om at gi nævnte paragraffer de tillæg som i forestillingen antydet. Og man tør forutsætte, at om der var distrikter som de anførte tillæg ikke skulde passe, saa vilde utvalgene heller ikke benytte sig av dem. De i forestillingen antydede tillæg tror jeg skulde være ønskelig at faa saa snart som mulig.

Med hensyn til at forsøke paa at faa undergit den hele lov til revision vil efter min mening være upaakrævet, idet loven i det væsentligste vilde eller burde bli omtrent den samme. Og litet sandsynlig kunde det vel være at faa en saa forholdsvis ny lov underkastet hel revision i den nærmeste fremtid.

Bedre tror jeg det vilde være og større sandsynlighet kan det vel ogsaa være at faa fremmet de smaa tillæg eller forandringer som gjør sig gjældende efterhvert som fiskerierne utvikler sig. Jeg kjender til, at der hengik lange tider ifra at man begyndte at arbeide paa fiskeloven av 6 juni 1878 indtil den traadte ikraft. Likesaa med den nuværende fiskelov av 1 juli 1907. Derfor mener jeg, at ifra den tid man skulde begynde arbeidet paa revision av hele fiskeloven indtil den kom ut i praksis, saa vilde der allerede kanske være bestemmelser som man syntes skulde være anderledes, naar man ser hen til fiskeriernes raske utvikling i de senere aar.

Jeg mener saaledes, at det vilde være det heldigste at gi fiskerne ved utvalgene saa meget som mulig adgang til at bestemme vedtægter

som passer efter forholdene. Passer ikke vedtægterne længer kan vedkommende udvalg med lethed efter loven forandre dem.“

Aalesunds fiskerforenings styre har under 1 april 1913 avgit følgende uttalelse:

„Foranstaaende forestilling fra opsynschef Puntervold, oversendt foreningen til uttalelse, behandledes i styremøte den 31 mars. Styrets medlemmer var enig om, at de foreslaatte lovforandringer nu var blit paakrævet paa grund av de andre forholde i bedriften. Man besluttet derfor at avgi følgende uttalelse:

Aalesunds fiskerforenings styre gir sin tilslutning til opsynschef Puntervolds forestilling og anbefaler, at de av ham foreslaatte forandringer i loven om vaartorskefiskeriet i Romsdals amt søkes gjennomført snarest mulig. Derimot er der for tiden ingen grund til at undergi loven en almindelig revision. Den rette og for distriktet tjenligste fremgangsmaate vil altid være at loven „lappes“; men dette bør først ske efterat de i spørsmålet mest sakkyndige, nemlig fiskerne selv, er hørt og efterat man derved har faat bragt paa det rene, at kravet om en lovforandring er vel begrundet i de ændrede forholde, som utviklingen har medført inden bedriften.“

Jeg anmodet endvidere opsynschefen om ogsaa at indhente uttalelser om de foreslaatte forandringer fra fiskerne enten ved avholdelse av et fiskermøte eller ved at la utvalgene uttale sig.

Som svar herpaa skriver opsynschefen under 8 mars 1913 følgende:

„I tilslutning til mine forslag til forandringer i § 16 i loven om vaartorskefisket her, tillater jeg mig at indsende nedenstaaende uttalelse, som den 1 mars iaar blev vedtat av utvalget for Ona og Bjørnsunds opsynsdistrikter: „Utvalget for Ona og Bjørnsunds opsynsdistrikter henstiller til utvalgsformanden at foranledige indsendt en forestilling til statsmagterne om at § 16 i loven snarest mulig gives et tillæg, ifølge hvilket utvalget gives myndighet til at træffe bestemmelser om forbud mot nattsætning. Uten en saadan bestemmelse vil loven paa væsentlige punkter være fuldstændig magtesløs.“

Under 10 april 1913 uttaler opsynschefen videre:

„Jeg tillater mig vedlagt at tilbakesende saken angaaende de foreslaatte forandringer i lov av 1 juli 1907.

Jeg har forelagt saken for utvalgene i Kristiansund, Grip, Bjørnsund, Ona, Herø og Sandø, likesom saken er forelagt fiskermøter paa Hustad og paa Harøen. Overalt har forslagene faat den bedste tilslutning som i høi grad paakrævet. Endvidere tillater jeg mig at henvise til paa-tegningen fra Aalesunds fiskerforening.

Det gode fiske i Borgundfjorden ivinter har ikke mindst bidradd til, at en snarlig lovforandring maa ansees paakrævet. For at opretholde

ordenen i denne trange fjord har opsynet været nødsaket til at haandhæve vedtægter uten tilstrækkelig lovhjemmel, nemlig en bestemt sætningstid og forbud mot ophold paa fangstfeltet om natten.

Endvidere er der fra mange hold kommet anmodninger om vedtægter mot natsætning.“

Efter anmodning fik hr. stortingsmand Otterlei utlaant sakens dokumenter og har i skrivelse av 2 juni 1913 uttalt sig om det foreliggende forslag; denne skrivelse er trykt som bilag til nærværende forestilling.

Som det av ovenstaaende vil fremgaa gaar de av opsynschefen foreslaatte forandringer ut paa følgende:

1. § 16 litra a gives følgende tillæg: „samt i tilfælde den nærmere begrænsning av tiden fra og til hvilken ophold paa fangstfeltet skal være forbudt.“
2. § 16 litra b gives følgende tillæg: „samt en bestemt sætningstid for garn.“

Med disse forandringer vil lovens § 16 a og b faa følgende ordlyd:

„For utøvelsen av fiskeriet inden den ethvert distrikt tillagte havstrækning tilkommer det utvalget i form av vedtægt at bestemme:

- a Den nærmere begrænsning av tiden fra og til hvilken nattrækning skal være forbudt samt i tilfælde den nærmere begrænsning av tiden fra og til hvilken ophold paa fangstfeltet skal være forbudt (jfr. § 17).
 - b. Regler for ensartet sætnings- og trækningsmaate samt en bestemt sætningstid for garn.
3. Det tredje punkt i opsynschefens forslag til forandringer er, at han foreslaar at § 17 gives følgende tillæg: „Likesaa kan utvalget bestemme hvorvidt det skal være forbudt at opholde sig paa fangstfeltet om natten. Dog kan ophold paa fangstfeltet natten efter søn- og helligdag ikke forbydes i distrikt, hvor § 25 første punktum er gjældende.“

Som det av de foranstaaende erklæringer vil sees har opsynschefens forslag til forandringer vundet udelt tilslutning saavel blandt utvalgene som hos Aalesunds fiskerforenings styre.

Derimot har hr. stortingsmand Otterlei, som det vil sees av hans som bilag til nærværende forestilling trykte uttalelse, ikke fundet helt ut at kunne slutte sig til opsynschefens forslag. Hr. Otterlei gir forslaget om tillæg til § 16 b om en bestemt sætningstid sin fulde tilslutning; hvad de foreslaatte tillægsbestemmelser til § 16 a og § 17 om forbud

mot ophold paa fangstfeltet om natten angaar er han ogsaa enig i, at saadanne bestemmelser er nødvendige for at opretholde orden under fisket i fjordene og likeledes paa de strøk, hvor vaarsildfisket foregaar. Derimot har han betænkeligheter ved at disse bestemmelser skal kunne gjøres gjældende for det hele fiskehav, idet han er bange for at saadanne bestemmelser muligens kunde bli anvendt til skade for storsildfisket.

Jeg vil i den anledning bemerke, at det efter forslaget er meningen, at det skal lægges i utvalgenes haand at bestemme, hvorvidt forbud mot ophold paa fangstfeltet skal fastsættes, og et saadant forbud vil jo kun gjælde torskefisket, da vedtægter der fastsættes med hjemmel av loven om torskefisket i Romsdals amt, jo ikke vil kunne gjøres gjældende likeoverfor sildefisken.

Jeg skulde derfor tro, at man ikke behøver at frygte for at et saadant forbud vil komme til at virke hæmmende paa storsildfisket.

Under hensyn til den store tilslutning opsynschefens forslag forøvrig har faat blandt de i torskefiskerierne interesserte, finder jeg derfor at maatte anbefale fremsat forslag om tillæg til lov av 1 juli 1907 om vaarsildfiskeriet ved Romsdals amts kyst og fjorde overensstemmende med opsynschefens forslag saalydende:

§ 16 a gives følgende tillæg: „samt i tilfælde den nærmere begrænsning av tiden fra og til hvilken ophold paa fangstfeltet skal være forbudt.“

§ 16 b gives følgende tillæg: „samt en bestemt sætningstid for garn.“

§ 17 gives følgende tillæg: „Likesaa kan utvalget bestemme, hvorvidt det skal være forbudt at opholde sig paa fangstfeltet om natten. Dog kan ophold paa fangstfeltet natten efter søn- og helligdag ikke forbydes i distrikt, hvor § 25 første punktum er gjældende.“

Bilag.

Kristiania, 2 juni 1913.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

Vedlagt tilbakesendes de med skrivelse av 21 f. m. tilsendte dokumenter vedkommende forandringer i Romsdalsloven.

I anledning de foreslaatte forandringer skal jeg tillate mig at bemerke følgende:

Jeg er med opsynschefen enig i, at en klar og utvetydig bestemmelse, der gir utvalgene myndighet til i vedtægterne at bestemme sætningstid for garn, er en absolut nødvendighet at faa optat i loven snarest mulig. Jeg er av den mening, at de vedtægter som efter de gjældende

lovbestemmelser har medtat bestemmelse om sætningstid neppe paa dette punkt vil staa sig for en dom. Lovens uttryk „sætningsmaate“ kan neppe med den største velvilje fortolkes til at omfatte begrepet „sætningstid“. For alt fiske i fjordene og ellers ogsaa paa de fiskepladser hvor redskapsmængden er stor og hvor dampskib og baater bruker sammen er det av flere grunde nødvendig at faa indført bestemt sætningstid.

Hvad forøvrig de foreslaatte tillægsbestemmelser til § 16 litra a og § 17 angaar, saa er jeg ogsaa enig i at saadanne bestemmelser er nødvendig forat opretholde ordenen under fisket i fjordene og likeledes paa de strøk hvor vaarsildfisket foregaar; men jeg har betænkeligheter ved, at disse bestemmelser skal kunne gjøres gjældende for det hele fiskehav. Jeg er nemlig bange for at saadanne bestemmelser muligens kunne bli anvendt til skade for storsildfisket. Dette fiske foregaar for vort amt væsentlig paa de fire felter Svinøhavet, havet utfor Storholmen, Onahavet og Grip—Smølenhavet og drives ofte av fiskere som ikke tilhører vedkommende opsynsdistrikt.

Mellem de drivende og faststaaende redskaper opstaar der tit kollision.

Saalænge dette vanskelige forhold ikke er ordnet ved bestemte lovregler saa har jeg, som tidligere bemerket, betænkeligheter ved at anbefale adgang til at gjøre de foreslaatte bestemmelser gjældende for de dele av fiskehavet, hvor storsildfisket foregaar.

Efter en kollision mellem drivende og faststaaende redskaper, kan det let tænkes, at en opinion kunde paavirke utvalget i den grad, at bestemmelserne gjordes gjældende for saa store havstrækninger at storsildfisket skadedes eller endog umuliggjordes.

At træffe en for alle parter tilfredsstillende ordning er meget vanskelig, og det forekommer mig, at disse forandringer (rækkevidden) av dem er endnu forlitet utredet til at kunne lovfæstes i den foreslaatte form.

Jeg vil helst anbefale, at disse foreslaatte forandringer blev forelagt utvalgene til uttalelse i de distrikter, hvor saadanne mangler. Forat paaskynde saken saa skal jeg nævne, at Romsdals amtsting nu er samlet, og der kunde saaledes være anledning at faa en uttalelse fra ordførerne i kystherrederne.

Jeg kjender samtlige ordførere personlig. Flere av dem deltar i disse fiskerier, som berøres av de foreslaatte bestemmelser, og de ordførere, som nu ikke personlig deltar staar ialfald bedriften saa nær, at de vil kunne danne sig en begrundet mening om rækkevidden av de foreslaatte forandringer.

Endelig skal jeg peke paa den utvei, at man nu fik vedtat — om mulig allerede iaar — bestemmelsen om sætningstid, og at de foreslaatte forandringer i § 16 a og § 17 gjordes gjældende for Borgundfjordens

opsynsdistrikt, — om dette er alle enige. Saa fik de andre spørsmåal utstaa til nærmere drøftelse.

Jeg er enig i, at loven ikke behøver nogen revision. Ved at der gives anledning til at gi flest mulige bestemmelser i vedtægtsform, saa vil loven faa den nødvendige elasticitet.

Jeg ber om undskyldning for, at jeg paa grund av stortingsarbeidet ikke har kunnet ekspedere saken før.

I ærbødighet

Knudt O. Otterlei.

Forelæg 2.

Angaaende snurpenotens anvendelse under vaarsildfisket.

Som det vil erindres var denne sak forelagt Fiskeriraadet ifjor. Saken blev dengang foreløbig diskutert og herunder blev det uttalt som ønskelig, at det av konsulent Iversen utarbeidede forslag til forskjellige forbud og ordensregler blev forelagt for de interesserte herredsstyrrer og fiskeriforeninger til uttalelse, hvorefter saken skulde optages til nærmere bearbeidelse ved Fiskeridirektørens kontor.

Med rundskrivelse av 16 november 1912 blev saken oversendt til 131 herredsstyrrer samt en hel del interesserte foreninger og private med anmodning om uttalelse. Av disse har 73 herredsstyrrer, 4 fiskeriselskaper eller foreninger og 2 private avgitt uttalelse.

Der er ved mit kontor utarbeidet en foreløbig oversigt over de indkomne uttalelser, men da alle uttalelser endnu ikke er indkommet har der ikke været anledning til at undergi saken en endelig bearbeidelse.

Jeg anser det ønskelig, at sakens endelige bearbeidelse skal foregaa i løpet av vinteren, idet jeg har tænkt at fiskeriinspektør Buvik, konsulent Johnson og konsulent Iversen skal træ sammen og gjennemgaa det foreliggende materiale og fremkomme med forslag i saken.

Nærværende meddelelse til Fiskeriraadet gives for at gi raadets medlemmer anledning til at uttale sig om, hvorvidt de har noget at bemerke til denne maate at bearbeide saken paa.

Den ovenfor omtalte foreløbige oversigt og samtlige hittil indkomne uttalelser fremlægges til gjennemsyn.

Forelæg 3.

Om oprettelse av en ferskfiskrute fra Finmarken til en tysk Nordsjøhavn.

Efter hjemkomsten fra togt med „Michael Sars“ iaar tilstillet jeg Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri den som bilag 1 vedfødte skrivelse, hvori jeg av hensyn til de utilfredsstillende transportforhold hvorunder vor ferskfisktransport finder sted anbefalte departementet at utstede til anbud paa en ukentlig ferskfiskrute med 4 skibe fra Vadsø til Hamburg det hele aar. Departementet sluttet sig til mit forslag og utstedte den som bilag 2 indtagne bekjendtgjørelse.

Ved anbudsfristens utløp inkom der kun de som bilag 3 og 4 indtagne skrivelser fra Bergenske, Nordenfjeldske og Vesteraalske dampskibsselskaper. Av disse uttaler Vesteraalske dampskibsselskap sin største sympati for saken men beklager, at selskapet paa grund av den korte tid ikke kan indsende anbud. Bergenske og Nordenfjeldske selskaper (se bilag 3) uttaler sig mot den foreslaatte plan, som de anser stridende mot sine interesser i den rutetrafik, selskaperne allerede har paa Hamburg. De anser det derfor uberettiget av Staten at igangssette en ferskfiskrute; ialfald bør dette efter selskapernes mening ikke ske før Statens kontrakt med selskaperne er utløpet i 1916. Jeg har anmodet Social- og Industridepartementet om at foranledige en uttalelse fra Arbeidsdepartementet om denne selskapernes uttalelse og henviser til bilag 6, hvorav sees at Arbeidsdepartementet ikke finder at det fra statens side er nødvendig at avstaa fra planen om igangssettelse av en ferskfiskrute som den paatænkte. Departementets skrivelse ledsages av to indlæg av dampskibskonsulenten (subbilag 1 og 2) som uttaler sig mot planen og mener at man heller bør bygge paa utvidelse av de bestaaende ruter.

Da der ved anbudsfristens utløp ikke forelaa noget anbud paa den i indbydelsen optrukne rute, og det blev mig meddelt, at iverksættelsen av en slik plan desuten forutsatte for store kapitalutlæg for de

interesserte, særlig i det nordlige Norge, som omfattet planen med sympati, har jeg sammen med den erfarne disponent for Hindøs dampskibsselskap, hr. J. N. A. Ellingsen, foretat en reise til de forskjellige tyske Nordsjøhavne for at undersøke, om der ikke kunde være utsigt til at lægge en mindre plan, som forholdene kunde vente gjennomført allerede i nærmeste fremtid.

Som resultat av denne reise har hr. Ellingsen tilstillet mig den som bilag 5 trykte skrivelse, hvori han paa a/s Hindøs vegne tilbyr at overta en ukentlig rute fra Vestfinmarken til en tysk Nordsjøhavn i maanederne oktober—april med 3 skibe, mot et aarlig statsbidrag av kr. 75 000. Angaaende de nærmere betingelser henviser jeg til bilag 5. Dette tilbud er saaledes det eneste nu foreliggende. I dampskibsselskapernes skrivelser, bilag 3, uttales der dog, at de er villige til at indsende anbud, om Staten virkelig skulde fastholde den plan at søke oprettet en ferskfiskrute paa Nordtyskland.

I anledning av, hvad der saaledes foreligger, skal jeg tillate mig at uttale mig om følgende spørsmåal.

I. Bør der opprettes en ferskfiskrute?

Foruten hvad der saavel i bilag 1 som ved talrike tidligere anledninger er uttalt saavel av mig som andre, fremforalt fiskeriagent Westergaard, skal jeg meddele, at der efter indsendelsen av den som bilag 1 trykte skrivelse og efter utstedelsen av anbud til mig er indkommet et stort antal dokumenter, som sterkt uttaler sig for opprettelsen av en ferskfiskrute. Av disse skal jeg tillate mig at nævne følgende:

Under den Nordlandske Handelsstands Fællesforenings møte i Tromsø iaar vedtokes enstemmig følgende uttalelse:

„Ferskfiskeksportens utvikling kræver i første række tjenlige kommunikationer saavidt mulig direkte mellem fangstpladsene og konsumsionstederne.

„Skal Nordnorges ferskfisktransport kunne arbeide sig frem til den økonomiske betydning, som fiskeribedriftens rationelle fremgang tilsier, maa der allerede nu sørges for utviklede kommunikationer. Dette vil bedst kunne ske ved en direkte ferskfiskrute Nordnorge—Kontinentet.

„Generalmøtet henstiller til fiskeridirectionen paa bedste maate, at virke for spørsmålets heldigste og hurtigste løsning.“

Den tyske fiskeridirektør i Altona, dr. von Reitzenstein har under 14 august tilskrevet mig en længere fremstilling hvori han i sterke ord skildrer den utilfredsstillende maate de norske fiskevarer fremkommer paa og med glæde hilser den norske Regjerings bekjendtgjørelse om anbudsindbydelse paa en ferskfiskrute. Lignende uttalelser er mig tilstillet

skriftlig og mundtlig fra konsuler og fremstaaende privatmænd, de sidste i stort antal, i Tyskland. Der er gjentagne gange av de mest sakkyn-
dige forretningsmænd forsikret mig, at den norske ferskfisk eller „Nor-
wegische Waare“ har faat en meget daarlig anseelse og det er blit sterkt
fremholdt, i hvilken grad den langsomme og usikre forbindelse har hindret
handelen med ferskfisk. Fiskeridirektør von Reitzenstein skriver saaledes:
„Man maa ubetinget dra omsorg for, at den norske vare bringes hurtigere
og fremforalt punktligere til Tyskland. Med stor interesse har vi hørt
om, at den norske Regjering tænker paa at gi understøttelse til en dam-
perlinje, som imøtekommer disse fordringer.“ Overalt i de fiskehavne
jeg besøkte blev planen om egne skibe med fryseapparater hilset som et
stort fremskridt mot bedre kvalitet, hvad det nu er en nødvendighet for
den norske fiskeribedrift at opta et energisk arbeide for. Fra Vest-
landske hermetikfabrikanters forening har jeg mottat følgende skrivelse
som ogsaa sterkt betoner ønskeligheten av ferskfiskrute med egne skibe:

„I anledning paatænkte ferskfisk-rute fra Nordland til Hamburg
tillater man sig i ærbødighet at hensille til det ærede departement, at
ta under overveielse om ikke disse skibe paa vei til Hamburg bør opta
Stavanger som anløpssted.

For saavel de nordlandske eksportører, som for de stavangerske
hermetikfabrikanter vil det være av overordentlig stor betydning at faa
disse anløp.

Hermetikfabrikerne i Stavanger maa under de nuværende forhold
hvert aar indføre fra Island ca. 2—3000 tons hyse og torsk. Denne
indførsel, der paa langt nær dækker behovet, er av fisk, der som nævnt
fanges av tyske fiskere paa de Islandske banker. Kunde en rationel
dampskibsforbindelse komme istand, med dertil indrede skibe, saa den
ferske fisk kunde komme frem i god og frisk tilstand, er der ingen tvil
om, at en livlig samhandel vil kunne oparbeides mellem Nordland og
Stavanger.

Kunde man komme saalangt at man undgik dette underlige forhold,
at kjøpe islandsk fisk av tyske fiskere, vilde meget være vundet ved
paatænkte ferskfisk-ruter.

Men anløpene av Stavanger maatte være direkte, da en omladning
f. eks. i Bergen fordyrer varen og forringer kvaliteten.“

Naar man i Tyskland er vidne til de store foranstaltninger i
havner og andet, som løper op til mangfoldige millioner, og som har
været et direkte middel til at skape den sterkt fremvoksende tyske fiske-
ribedrift, saa gaar det neppe længer an at motsætte sig den relativt
særdeles lille foranstaltning, som her er under overveielse. Som det sees
av bilag 5 foreligger der tilbud som muliggjør igangsættelse alene for 3
aar. Ved et forsøk paa en saadan rute i 3 aar vil ikke alene opnaaes

at faa bedre kommunikationer, men ogsaa at faa prøvet systemet med egne skiber, hvilket formentlig er den bedste maate at faa utredet ogsaa de indvendinger som bl. a. av dampskibskonsulenten er reist mot ferfisk-ruter. Under ingen omstændigheter kan en saadan foranstaltning stanses av hensyn til enkelte selskapers interesser. Disse faar i tilfælde faa sine

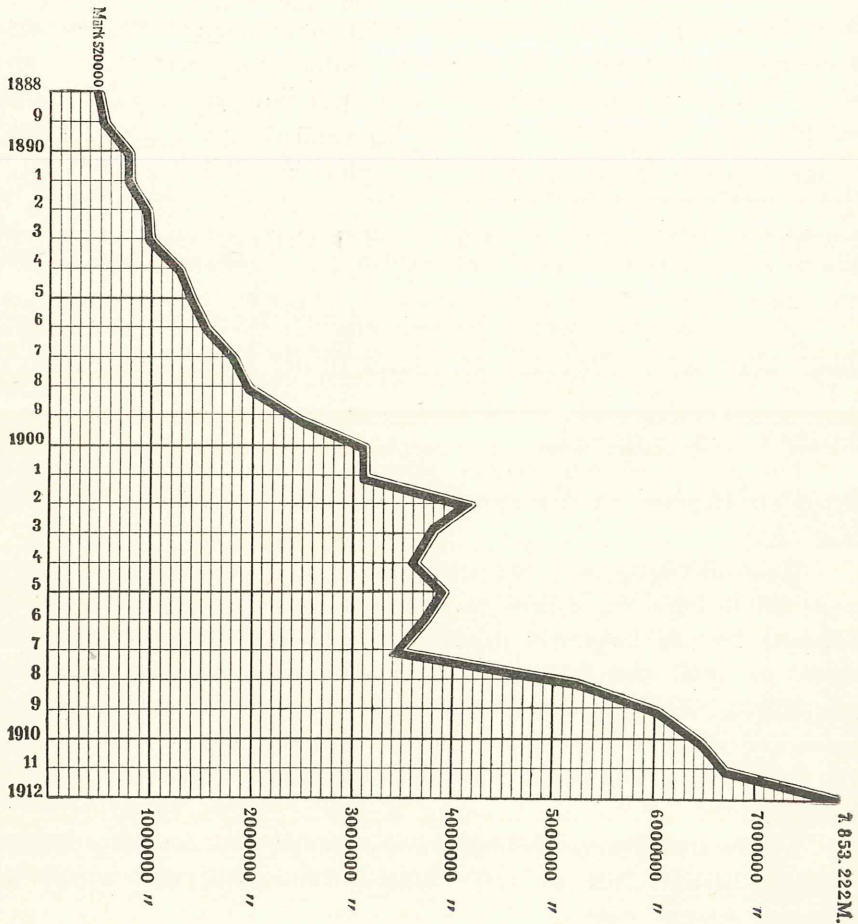

Fig. 1.

eventuelle tap godtgjort, hvis de kan paaberope sig nogen ret dertil. Ved den sterke utvikling, som findes i trafikken baade med fisk og andre varer, vil der formodentlig bli plads baade for de eksisterende og den lille nyforeslaaede rute. Som en illustration paa veksten i trafikken, gjengir jeg her fra Hamburgs fiskeristatistik veksten i omsætningen av fersk-fisk i de senere aar. Se hosstaaende figur, som sterkt synes at mane til den opfatning, at det ogsaa for os gjælder at følge med tiden.

2. Hvilken plan bør der lægges for en ferskfiskrute?

Naar jeg paa det bedste fandt at burde anbefale den plan som sees av departementets anbudsindbydelse, nemlig en ukentlig rute fra Vadsø til Hamburg med 4 skibe det hele aar, saa var det i følelsen av at sakens store vigtighet kunde berettigge en foranstaltning, som gik ikke litet utover hvad foretagendet i øieblikket kunde bære. Rutens maal var i mine øine ikke bare det at tilfredsstille øieblikkets behov, men ogsaa det at oparbeide fremtidens. Og særlig syntes det mig ønskelig, at ruten utstraktes helt til Østfinmarken, hvilket betinget 4 skiber. Under de foreliggende omstændigheter finder jeg imidlertid at maatte anbefale, at man foreløbig indskrænker sig til en plan, som den der er foreslaat i Hindø Dampskibsselskaps tilbud, bilag 5, nemlig en ukentlig rute med 3 skiber fra Vestfinmarken til Tyskland i vinterhalvaaret, oktober til april, i den tid da der i Norge kan skaffes mest ferskfisk og ferskfisken i Tyskland faar de høieste priser. Naar jeg anbefaler at man begrænser sig dertil, er det dog med den bestemte forudsætning fra min side, at der snarest mulig bør søkes adgang til utvidelse, saa at ogsaa Østfinmarken kan komme med. Som forholde er, tror jeg ogsaa Østfinmarken hurtigst faar forbindelse ved at overhodet noget kommer igang.

3. Hvorledes skal igangsættelsen ske?

Saavidt jeg kan bedømme saken fra et almindelig administrativt synspunkt kan der neppe fra noget hold gjøres nogen berettiget indvending mot at Staten mottar det av Hindø Dampskibsselskap gjorte tilbud. Saavel av dampskibskonsulenten som av Bergenske og Nordenfjeldske selskaper hævdes der, at anbudsindbydelse ikke i og for sig er en nødvendighet ved oprettelse av ruter og dette har i mange tilfælder heller ikke været tilfældet. De nævnte to selskaper har dernæst erklæret sig mot systemet ferskfiskruter og det synes da fra Statens side litet rimelig at opfordre dem til at utføre det første forsøk med dette system. Hindø dampskibsselskap er derimot det eneste her i landet, som tidligere har gjort noget forsøk paa eksport av ferskfisk fra det nordlige Norge til Tyskland i eget dertil indrettet skib. Selskapet har i sin erfarne disponent stort bekjendtskap til forholdene i fiskeridistrikterne langs hele kysten og i utlandet, det har dygtige førere i sin tjeneste og er bekjendt for den økonomiske maate, hvorpaa dets hele virksomhet finder sted. Det ansøkte statsbidrag, kr. 75 000, synes ikke uforholdsmæssig, ialfald saalænge der ikke foreligger sikrere erfaringer om, hvilke indtægter ruten vil kunne paaregne. Det givne tilbud synes mig desuten fordelagtig fordi det ikke binder Staten for længere tidsrum end 3 aar, fordi fore-

tagendet har utsigt til at komme igang allerede næste høst og fordi Staten har adgang til utvidelse og indflydelse paa anløpssteder i indland og utland. En nærmere drøftelse av disse sider av rutespørsmålet vil derfor være overflødig her og jeg vil begrænse mig til at anbefale at der paa kommende Storting søkes om statsbidrag av kr. 75 000 aarlig til igangssettelse av en ferskfiskrute, ialt væsentlig i overensstemmelse med hvad er anført i bilag 5.

Bilag 1.

Til

Det Kongelige Departement for Sociale Saker etc.

Under en konferanse med det ærede departements chef i møte den 29 f. m. søkte jeg at gi en oversigt over de viktigste forhold inden fiskeribedriften, som efter min mening gjør det særdeles paakrævet, at der i nærmeste fremtid opprettes en ferskfiskrute fra Finmarken langs den ytre led til Tyskland. Av departemenschefen blev jeg dernæst anmodet om til det ærede departement at indsende en kortfattet skriftlig oversigt over saken samt et utkast til indbydelse til anbud paa overtagelsen av en saadan rute, idet det forutsættes, at jeg senere paa grundlag av sakens samtlige dokumenter og paa grundlag av de senere indkomne anbud skulde forelægge en mere fuldstændig utredning av saken for Fiskeri- raadet under dets forestaaende møte i Bergen i oktober førstkommende. I henhold hertil skal jeg i al korthet tillate mig at fremholde følgende:

Som det ærede departement bekjendt har der i lang tid været fremført talrike klager over de ugunstige forhold, under hvilke vor ferskfisktrafik finder sted. Denne ferskfisktrafik frembyr i og for sig store vanskeligheter paa en saa langstrakt kyst som den norske, hvor avstandene fra markedet er saa store, at den ferske fisk selv i gunstigste tilfælde og med de mest fuldkomne transportmidler maa tilbringe mange dager paa veien fra fangstplassen til markedet. Endnu værre blir forholdet, naar forbindelsen mellem fangststedet og markedet ikke er direkte, men avbrutt saaledes at flere omlastninger maa finde sted. Disse omlastninger er i og for sig skadelige for fiskens kvalitet, fordi fisken derved blir rystet omkring i kasserne og utsat for høie temperaturer og dertil kommer desuten, at omlastningen forsinker transporten. Naar varen ikke straks kan bli videre ført, kan denne forsinkelse, som det sker i meget talrike tilfælder, gaa op i et tidsrum av flere dager, under hvilke fisken kan være hensat paa kai, hvor den opløtes av regn eller stekes av sol. Utallige er de klager som i senere aar er fremkommet i pressen,

i officielle indberetninger her i landet og paa utenlandske markeder over den slette kvalitet, som den norske ferskfisk gjennomgaaende har, ialfald den ferske fisk som sendes fra de fra markederne fjerneste og derved ugunstigst stillede dele av landet. Fersk fisk som nu ilandbringes i en av havnene i ytre Vesteraalen, kan saaledes nu ha følgende skjæbne, før den naar frem til Hamburg. — Den maa først vente paa lokalruten til Svolve, saa oppløses paa kaien i Svolve, hvor den om hurtigruten som ikke sjelden har hændt ifjor har været fullastet nordenfra maa staa i flere dager. Den gaar saa videre med hurtigrute til Trondhjem eller Bergen, hvor en ny omlastning finder sted, som igjen kan forvolde forsinkelse, ikke mindst naar Hamburgerskipet er sterkt optat med varetrafik og f. eks. først gaar til Odda for at laste andet gods.

Jo mere den almindelige godstrafik i de senere aar er øket, og jo mere ogsaa ferskfisktrafikken er vokset sig frem, desto mindre tilfredsstillende er disse forhold blit, og desto større opmerksomhet har de paa kaldt hos befolkningen særlig i det nordlige Norge. Trods alle vanskeligheter har man der begyndt i stigende grad at eksportere fersk hyse, flyndre og kveite til det kontinentale marked, og eksporten har i de senere aar antat slike dimensioner, at der f. eks. i 1912 til et sted som Svolve til omlastning har været sendt ikke mindre end 10 000 kasser med et antagelig indhold av 2 000 000 kilo fersk fisk. Selv fra det fjernestliggende Finmarken har der været ekspedert henimot 5000 kasser fisk i 1912.

Denne begyndende eksport, trods saa vanskelige forhold, viser efter min mening noksom, hvor sterk interessen er for fersk-fisk-trafik i det nordlige Norge; men at det under de nuværende forhold ikke er mulig for denne interesse at overvinde de forhaandenværende vanskeligheter, fremgaar alene av de elendige priser, som fremdeles betaales fiskerne for saadanne fiskesorter, fremforalt hyse, som særlig egner sig for ferskfisktrafik. I sin indberetning for aaret 1912 uttaler fiskeriagent Westergaard, at gjennomsnittsprisen i Altona for hyse i 1910 var 32.8 i 1911 32 og i 1912 32.2 pfn. pr. kilo. Under „Michael Sars“s togt i Finmarken iaar har jeg set tusinder og atter tusinder av hyse av en størrelse mellem 1½ og 2 kilo bli solgt for en pris av 3 øre pr. stykke, og der fortaltes endog om hyse som var styrtet paa sjøen. Som svar paa en rundskrivelse til interesserte i det nordlige Norge, som jeg iaar har utsendt, har jeg mottatt flere indtrængende fremstillinger om, hvor vanskelig det har været at faa hysen eksportert fersk. Paa Røst blev der f. eks. i 1912 eksportert 24 000 kilo fersk hyse, mens 200 000 kilo blev anvendt til tørfisk. I Thorsvaag i Tromsø amt blev der i tiden oktober—januar sidstleden hængt 150 000 kilo hyse og i mai til august saltet til russefisk 70 000 kilo hyse og 25 000 kilo kveite. Av fersk hyse sendtes 25 000 kilo, av

fersk kveite 3000 kilo. Hele landets utførsel av tørret rund hyse var i 1912 ca. 1½ million kilo, hvilket svarer til ca. 7 millioner fersk, sløiet fisk.

I diskussionen om hvorledes vor ferskfisktrafik bedst skal kunne forbedres har to opfatninger gjort sig gjældende. Den ene, at man maa søke opprettet flere hurtigruter og bedre lokalforbindelser med disse hurtigruter. Den anden opfatning, at ferskfisktransporten bør faa sine egne ruter, saakaldte ferskfiskruter. Hurtigruterne har allerede utrettet meget til den ferskfisktrafik som nu findes, og de vil utvilsomt i al fremtid fremdeles komme til at være til stor nytte for ferskfisktransporten og da særlig for den del av denne, som søker til det norske og svenske marked. — Som eneste eller største transportmiddel for fersk fisk kan man imidlertid ikke tro, at hurtigruterne kan være et tilfredsstillende og tilstrækkelig transportmiddel, likesom de ogsaa frembyr mange mangler for ferskfisktrafikken. Hurtigruterne tilstræber som bekjendt baade at avhjelpe post-, passager- og godstrafik. Deres lasterum er derfor i forhold til skibene meget smaa. Det gods de fragter er meget mangeartet. Ferskfisken er kun endel, og der kan kun delvis tages hensyn til de krav paa rationelle transportforhold, som fersk fisk fordrer. Man har søkt at indrette egne kjølerum for fersk fisk i hurtigruterne; men disse mindre rum har langtfra kunnet ta al fersk fisk. Av hensyn til post og passagerer er hurtigruternes anløpssteder helt andre end de steder, hvortil fiskerne bringer sin fangst, derfor maa der omlastning til ved hurtigruteanløpsstedet, likesom der maa omlastning til i Trondhjem eller Bergen til skib til utlandet.

For mig har derfor i mange aar fiskeribedriftens store fremtidsmaal været det at faa opprettet egne ferskfiskruter, hvis anløpssteder kun bestemtes av de ferskfisklaster skibene kunde faa. Det vil si de havne ute ved havet, hvorfra fiskerne i størst antal driver sit fiske. En saadan rute maatte efter min tro gaa direkte til det utenlandske marked og der anløpe ikke de almindelige godshavne, men selve fiskemarkedet, hvorved igjen vil spares tid og utgifter til kjøring. Rutens skibe maatte kun ha tilladelse til at føre fersk fisk og ingen andre varer til markedet og tilbake, væsentlig kun tomkasser eller lignende til bruk for ferskfisktrafikken. Skibenes størrelse maatte ikke være saa betydelig, at der paa engang tilførtes markedet for store laster. En last av ca. 200 tons staar for mig som passende maksimumslast. Skibene maatte indrettes helt og holdent til bedste opbevaring av fisken underveis, det vil si med kjølemaskiner, som kunde holde en temperatur i lasterummet av 0° eller helst nogen kuldegrader. Det vilde da kunne forutsættes, at fisken naar den først var anbragt i et saadant lasterum, vilde kunne holde sig godt, like til den blev losset paa markedet.

Som det ærede departement bekjendt, har jeg helt siden aaret 1902 ved forskjellige anledninger fremholdt dette ideal for vor fremtidige ferskfisktransport. De mange krav paa bedre kommunikationer, som de sidste aar har hat, har imidlertid ikke kunnet gi plads for mine forslag om en igangsættelse av slike ruter. Imidlertid har utviklingen særlig i det nordlige Norge gaat frem med kjæmpeskridt. Der er blit øket passager- og godstrafik langt utover hvad de fleste har ventet. Pladsen for gods har ofte været vanskelig at finde. Der er allerede nu 5 ukentlige hurtigruter, og der er oppe krav om flere. Tiden forekommer mig derfor nu i høi grad at være inde til at man bestemmer sig for en klar plan for fremtidens utvikling av kommunikationerne. Og i denne plan synes det mig at burde indgaa den forutsætning, at transporten av fersk fisk til kontinentets fiskemarkeder mer og mer løsrives fra de almindelige passager- og godsruiter og overtages av dertil oprettede egne ferskfiskruiter. Hurtigruterne vil formentlig fremdeles ikke alene ha tilstrækkelig opgave i formidlingen av passager- og godstrafik samt ferskfisktransport til Trondhjem og Bergen; men vil formodentlig endog ha store vanskeligheter ved at holde skridt med den voksende utvikling.

Som første led i et fremtidig system av ferskfiskruiter, tillater jeg mig nu at foreslaa oprettet en ukentlig rute fra Finmarken langs den ytre led av Tromsø, Nordlands kyst med anløp av Kristiansund, Aalesund, Moldøen til Hamburg. Ruten forutsættes underholdt av skibe med ca. 200 tons lastevne og 11 mils fart. Da ruten bør kunne forutsættes utstrakt til Østfinmarken, og der vil bli tale om mange anløpssteder, vil den neppe kunne utføres paa mindre tid end 4 uker frem og tilbake. Der vil saaledes kræves 4 skibe.

Til bedømmelse av hvor store kvanta fersk fisk der i senere tid kan eksporteres fra Norge kan anføres at der i 1910 av alle fiskesorter som anvendes til fersk fisk (hyse, laks, kveite, flyndre) blev opfisket ca. 14 000 tons. Det kan endvidere anføres, at der i 1912 til Hamburg—Altona fra Norge blev ført 26 400 kasser fersk fisk og 224 170 kasser fersk sild. Disse tal gir imidlertid ingen klar forestilling om hvilke laster en ferskfiskrute vil kunne faa, idet endel utvilsomt ogsaa i fremtiden vil bli ført med andre skibe. En nøiagtig trafikberegning vil derfor neppe kunne opstilles; men det maa i denne forbindelse være berettiget at fremholde først de store kvanta hyse, som nu blir eksportert i tørret tilstand (se ovenfor), dernæst det økede fiskeri, som utvilsomt vil opstaa, saasnt gode transportmuligheter for fersk fisk er tilstede. Og endelig vil der til fremtiden kunne knyttes store forhaabninger til den voksende interesse, som kontinentets fiskemarked viser overfor slike fiskesorter, som tidligere har været i mindre pris, fremforalt torsk. Den dyrtidstilstand og kjøtnød, som for tiden hersker paa kontinentet, har

bevirket at saavel offentlige som private bestræbelser i stadig stigende grad har været rettet mot øket indførsel av ferske fiskevarer, og det har derfor efter min tro den største betydning for Norge, at man bestemmer sig for en mere langsiktig fiskeripolitik, hvis første maal det maa være allerede straks at lægge grundvolden til en helt ut tilfredsstillende ferskfisktransport, som alt efter det stigende behov i fremtiden stadig kan utvides og utvikles videre. Som det ærede departement bekjendt, har vor fiskeflaate i de sidste 10 aar — blandt andet ogsaa paa grund av offentlige bestræbelser og offentlig støtte undergaat en sterk vekst. Vor flaate tæller foruten over 100 dampskibe maaske mellem 5—6000 motorbaater. Disse fartøier maa for at kunne eksistere drives størst mulig tid av aaret og ikke bare under skreifisket. Det vil si, de er henvist til at fange slike fiskesorter, som bedst egner sig for ferskfisktransport. Utbyttet av de norske fiskerier har i de sidste 10 aar fordoblet sig. Skal dette resultat kunne bevares, og skal der endog være haap om videre vekst, maa der ogsaa bygges op saadanne almenforanstaltninger, at bedriften kan foregaa paa et rationelt og moderne grundlag og at fiskernes fortjeneste kan bli saa stor, at det kan lønne sig for dem at vie sit arbejde for fiskeribedriften det hele aar.

Ut ifra disse betragtninger tillater jeg mig indtrængende at henstille til det ærede departement at støtte det av mig her fremsatte forslag, og som første led til forslagets fremme tillater jeg mig at anbefale, at der snaest mulig utstedes anbud under forutsætning av bevilgning saaledes som foreslaat i vedlagte udkast, forat man derved kan faa en oversigt over utgifterne for staten ved igangsættelsen av den første ukentlige ferskfiskrute.

Jeg forutsætter da, at de indkomne anbud senere vil kunne bli forelagt for Fiskeriraadet i forbindelse med nærmere utredning av den hele sak.

Bergen den 2 juli 1913.

Johan Hjort.

Bilag 2.

Anbud paa ferskfiskrute.

Under forutsætning av senere bevilgning indbydes herved til indsendelse av anbud paa overtagelse av en ukentlig ferskfiskrute fra Vadsø til Hamburg.

Ruten blir at underholde hele aaret og forutsættes lagt mest mulig langs den ytre kystlinje med anløpssteder, som bestemmes av departementet.

Rutens skibe forutsættes kun at føre fersk eller frossen fisk og sild til Hamburg eller de sydlige hermetikindustribyer. Som returfragt kun tomkasser og lignende.

Paa grund av den store avstand og sandsynlige mange anløpssteder vil 4 skibe være nødvendig. Skibene forutsættes ha en lasteevne av ca. 200 tons, en fart av mindst 11 mil paa last, to helst tre uavhengige, vel isolerte lasterum med moderne fryseapparater. Statsbidraget forutsættes git med et aarlig beløp i et tidsrum av 5 aar.

Anbud med oppgave over de paatænkte skibe, forslag til fragtregulativ og prisforlangende bedes innsendt senest inden den 1 september til Fiskeridirektøren, Bergen, som paa henvendelse gir nærmere opplysninger.

Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri,
Kristiania den 15 juli 1913.

Bilag 3.

Hr. Fiskeridirektøren i Bergen.

I anledning av den av Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri under 15 juli 1913 utfærdigede indbydelse til anbud paa en ukentlig ferskfiskrute fra Vadsø til Hamburg tillater vi os herved at meddele at vi ønsker at indgi anbud paa overtagelse av en saadan rute.

Vi finder imidlertid at burde gjøre oppmerksom paa forskjellige forhold, som der i departementet maaske ikke haves fuld oversigt over, og skal derom tillate os at anføre:

Transporten av ferskfisk fra Nordland og Finmarken sydover foregaar f. t. for den væsentligste del med hurtigruterne og Hamburgruten Ia samt i nogen grad ogsaa med de saakaldte kombinerte ruter. Hamburgruten — Ia — gaar helt fra Vadsø til Hamburg. Samtlige skibe i hurtigruterne er forsynt med fryserum, og er der av disse ruter som bekjendt fortiden 5, hvorav 3 gaar fra Vadsø (Kirkenes) helt til Bergen og 2 gaar mellom Tromsø (Hammerfest) og Trondhjem. Paa den sidste strækning er der altsaa hurtigforbindelse — Hamburgrute Ia iberegnet — 6 ganger om uken. Det tør vel ogsaa ansees som nok saa utvilsomt at hurtigruterne meget snart vil bli forfleret, saa at disse vil bli daglig.

Mellom Trondhjem og Hamburg er der forbindelse 3 ganger om uken med rute Ia, Ib og Ic. Skibene i rute Ib og Ic er forsynt med fryserum. Mellom Bergen og Hamburg blev der ivaar opprettet en fjerde rute, saaledes at der nu fra de sydligere steder er regelmæssig forbindelse til Hamburg 4 ganger om uken. Sidstnevnte rute — Id — vil paa de

tider av aaret, hvor trafikken gjør det paakrævet, bli forlænget ialfald saa langt nord som til Kristiansund.

For kommende vinter vil bli gjennomført en tanke, som allerede i nogen aar har været under overveielse, idet Hamburgruten I a blir mere direktegaaende end tidligere har været tilfældet. Og dette er gjort særlig av hensyn til befordringen av fersk fisk. Mens saaledes skibene i denne rute f. eks. fra Tromsø til Hamburg tidligere om vinteren har været $11\frac{1}{2}$ døgn underveis, vil de i kommende vinter bli 8 døgn underveis. Dette representerer en vinding av $3\frac{1}{2}$ døgn paa denne strækning.

Vi kan heller ikke undlate at gjøre opmerksom paa at det er egnet til at vække ikke saa liten forundring, at det Kgl. Departement vælger det nuværende tidspunkt til at indby til anbud paa en ny rute mellem Vadsø og Hamburg bestemt for fersk fisk. Det kan ikke være ubekjendt at netop hensynet til transport av fersk fisk ved oprettelsen av hurtigruterne har spillet en noksaa fremtrædende rolle. Det er ikke mindst til bedste for denne trafik, at der i hurtigruteskibene er installert fryserum, og det skulde derfor synes noget for tidlig nu at gaa til oprettelse av en ny med de nuværende konkurrerende rute, før det system, hvorefter hittil har været arbeidet, er fuldt gjennomført og man har faat erfaring for at der ad den vei ikke kan opnaaes en tilfredsstillende ordning. Man kan vel heller ikke gaa ut fra at der vil staa saa rundelige bevilgninger til disposition at der vil være tilstrækkelige midler til ved siden av den nye ferskfiskrute ogsaa at forflere hurtigruterne og utvide lokalruterne saa hurtig som de interesserte distrikter ellers vilde ha kunnet gjøre regning paa. Vi for vor part mener iethvertfald at der maa være grund til at befrygte at saa ikke vil ske.

Der er ogsaa en side ved denne sak, som vi ikke kan la ganske uberørt, omend det maaske er en side som det offentlige finder at kunne sætte helt ut av betragtning. Det maa ansees utvilsomt at den trafik som den nye rute vil komme til at erholde, vil bli berøvet flere av de ruter, som nu drives med statsunderstøttelse, og at dette fornemlig vil komme til at gaa ut over hurtigruterne og Hamburgrute I a. Nu er imidlertid forholdet det at vore selskaper dengang de nuværende kontrakter om disse ruter blev avsluttet og godtgjørelsen blev bestemt, i sine kalkulationer har regnet med at transport av ferskfisk vilde gi en indtægt og at denne indtægt vilde stige i løpet av kontraktperioden. Naar saa den ene kontraherende part — Staten — ensidig til skade for den anden part forrykker de forutsætninger, under hvilke kontraktforhandlingerne har været drevet og godtgjørelsen er blit bestemt, saa synes os dette — for at si det like ut — neppe berettiget og iethvertfald ikke fair. Det var formentlig den synsmaate vi her har gjort os til tolk for, som bevirket at Statsmyndighetene ivaar ydet en række selskaper bevilg-

ninger, der maatte opfattes som kompensasjon for at retten til utskjænkning blev dem fratat.

Kontrakten om Hamburgruten løper ut 1 juli 1916 og kontrakten om hurtigruterne 1 juli 1917. Vi vilde ha fundet det rigtigere om opprettelsen av den nye fiskerute var blit utsat og tat under behandling samtidig med spørsmålet om ny kontrakt for hurtigruterne.

Naar selskaperne tiltrods for hvad man foran har anført har bestemt sig for at indgi anbud paa den nye ferskfiskrute, er grunden dertil den at denne rute maa antages paa saa mange punkter at ville berøre vore interesser, at vi ikke synes ret vel at kunne forsvare at holde os utenfor. Med hensyn til hvad vi mener det offentlige maa yde for at faa ruten igangsatt, er det os ikke gjørlig fortiden at opgi et bestemt beløp. Saa snart rutens anløpssteder og nærmere ordning, derunder ogsaa fragsatser, er endelig fastslaat, vil vi kunne gjøre anbud efter en bestemt sum.

Vi bemerker at Socialdepartementets nuværende chef i et interview i „Aftenposten“ (nr. 414 for 14 august iaar) har uttalt, „at der for tiden „ikke kan sies noget om hvilke utgangspunkter der bør vælges for ski„benes avgang o. s. v., at der er flere planer oppe, men at det er for „tidlig at fastslaa detaljerne.“

Saa snart disse forskjellige forholde maatte være definitivt bestemt, vil vi være forbunden for meddelelse, hvorefter vi skal faa lov til at komme tilbake til saken, idet vi tillater os, forsaavidt som intet motsatt høres, at gaa ut fra at vi ikke derved er avskaaret adgang til at indgi et endelig tilbud, selv om dette paa grund av de berørte omstændigheter ikke vil kunne komme til at foreligge inden utgangen av august.

Av nærværende skrivelse har man tilstillet Departementet for Sociale Saker Handel, Industri og Fiskeri en gjenpart.

Den 26 august 1913.

Ærbødigst

For Det Bergenske Dampskibsselskap. Det Nordenfj. Dampskibsselskap,
Kr. Lehmkuhl. E. Bull-Simonsen.

Bilag 4.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

I anledning den under 15 juli d. a. ved Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri utstedte anbudsopfordring paa ferskfiskrute Vadsø—Hamburg maa vi herved beklage, at vi grundet den korte frist ikke ser os i stand til at fremkomme med anbud.

Vi har imidlertid den største sympati for tanken, og vilde enten alene eller i forbindelse med andre selskaper sandsynligvis fremkomme med anbud, dersom indleveringsfristen kunde udsættes 1 aar.

Stokmarknes den 19 august 1913.

Med megen agtelse
Vesteraalens dampskibsselskap
Arnt Johannesen.

Bilag 5.

Til
hr. Fiskeridirektør Hjort, Bergen.

Under henvisning til de erfaringer og iagttagelser vi har gjort under den reise vi har foretat sammen i Tyskland og i betragtning av a/s Hindø dampskibsselskaps evne til fortiden at opta ferskfisktransport blandt sine opgaver, tilbyr jeg herved paa selskapets vegne at overta en ferskfiskrute paa følgende betingelser:

1. Det blir at indføre en ukentlig rute i tiden 1 oktober til 1 april med 3 skibe fra Vestfinmarken til en eller flere tyske Nordsjøhavne.
2. Av de tre skibe blir foreløbig det ene Hindøs nuværende skib „Norrøna“, de to andre forutsættes bygget og vil laste 2000 tønner, faa en fart av 11 mil lastet, blir utstyrt med moderne kjølemaskine for alle lasterum og forøvrig utstyrt spesielt for Nordsjøfart.
3. Alle anløpssteder i ind- og utland fastsættes av departementet.
4. Ruten startes næste høst saafremt mulig til den tid at faa bygget forannævnte skibe.
5. Dampskibsselskapet Hindø forpligter sig til mot nedenanførte statsbidrag at utføre ruten i fem aar, hvorimot staten kun er bunden for tre aar. Forlanger Statens utvidelse av ruten, skal dette til enhver tid imøtekommes mot tilsvarende forøkelse av statsbidraget.
6. Under forutsætning av at Selskapet har ret til uten fortrængsel av fersk fisk at medføre alleslags fiskevarer og at ta returlast, utføres ruten paa ovenanførte betingelser for et aarlig statsbidrag av 75 000 — fem og sytti tusind — kroner.

Herved forutsættes at fragterne ikke beregnes høiere end hvad nu er gjældende for Bergenske, Nordenfjeldske og Vesteraalske dampskibsselskaper, forsaavidt angaar transport av fersk fisk.

7. Selskapet forpligter sig til enhver tid at meddele de opplysninger som ønskes om lastens mengde og art, samt at underkaste sig kon-

trol med hensyn til rutens vedlikehold, deriblandt anvendelse av kjøleapparater.

F. t. Hamburg den 26 september 1913.

For A/S Hindø Dampskibsselskap
I. M. Ellingsen.

Bilag 6.

Fra

Den Kongelige Norske Regjerings Departement for de Offentlige Arbeider.

I anledning av det ærede departements skrivelse av 30 f. md. angaaende oprettelsen av en statsunderstøttet ferskfiskrute fra Finmarken til Tyskland tillater man sig at sende avskrift av uttalelser av dampskibskonsulenten av 6 f. md. og 2 d. md.

Nærværende departement skal bemerke at der ikke i forholdet mellem Det Bergenske og Det Nordensfjeldske Dampskibsselskap paa den ene side og departementet paa den anden side er noget som juridisk binder det offentlige til at holde sig til selskaperne ved spørsmålet om istandbringelse av nye ruter som den heromhandlede eller som juridisk set kan stille sig hindrende iveien for igangsættelsen av en rute i det væsentlige saaledes som av Hindø Dampskibsselskap tilbudt.

Hvis ruten hadde skullet igangsættes av nærværende departement vilde man antagelig overensstemmende med tidligere praksis ha indhentet en uttalelse i saken fra selskaperne før anbudsopfordring blev utstedt. Men man vilde ikke av det forhold, hvori man staar til selskaperne ha anset sig hverken juridisk eller moralsk forpligtet til at overlate disse selskaper ruten, men vilde anse sig fuldt berettiget til derefter — om man fandt det ønskelig — at utfærdige offentlig anbudsopfordring paa ruten og i tilfælde bortsætte den til andre end Bergenske og Nordensfjeldske Dampskibsselskaper.

Med hensyn paa det av konsulenten berørte spørsmål om ferskfiskrutens nødvendighet finder departementet ikke grund til at uttale sig.

Kristiania den 3 oktober 1913.

Subbilag 1.

Gjenpart av uttalelse datert 2 oktober 1913 fra dampskibskonsulenten.

Jeg tillater mig at henvise til min uttalelse av ⁶/₉ angaaende samme sak. Endvidere skal jeg tillate mig at gjøre opmerksom paa, at Ber-

gensk-Nordenfjeldskes rute I a fra september d. a. er omlagt til en hurtigrute mellem Finmarken—Hamburg. Desuten vil Arbeidsdepartementet antagelig bringe i forslag den fornødne bevilgning til en ny hurtigrute Vadsø—Bergen eller til at de to nuværende hurtigruter fra Trondhjem forlænges sydover til Bergen og nordover til Vadsø. Yderligere vil der dels ifølge Stortingets beslutninger og dels ifølge tilsagn fra departementet ske en betydelig utvidelse av lokalfarten i Tromsø stift allerede fra kommende termins begyndelse. Ved disse foranstaltninger vil en speciel ferskfiskrute fra Finmarken til Hamburg neppe være nødvendig i det mindste ikke allerede fra næste aar.

Subbilag 2.

Konsulentens uttalelse.

Det Bergensk Dampskibsselskab begyndte sin fart mellem Bergen—Hamburg 1853 og Det Nordenfjeldske Dampskibsselskab mellem Trondhjem—Hamburg 1857. Det blev straks samarbeide mellem de to selskaper noget som fremdeles vedvarer. De er begge etableret for regelmæssig fart mellem Trondhjem—Bergen—Stavanger—Hamburg og for denne sin fart, som den dag idag maa sies at være deres livsnerve, har de hverken hat eller søkt statsbidrag til. I 1865 overtok selskaperne efter offentlig anbudsopfordring Statens dampskibsfart mellem Trondhjem—Hammerfest for et beløp der var betydelig mindre end hvad ruten tidligere hadde kostet Staten, og desuten anvendte selskaperne langt bedre skibe og utvidet farten. Det var ruten Hamburg—Trondhjem, som blev forlænget nordover. Paa den maate fik Hammerfest og søndenfor liggende steder direkte forbindelse med Hamburg. Denne rute er senere utvidet til Vadsø, men det er fremdeles kun nordenfor Trondhjem, at den har statsbidrag.

Gjennem aarenes løp har selskaperne etablert yderligere ca. 3 turer mellem Trondhjem—Hamburg, saaledes at der paa denne strækning nu ialt er ca. 4 turer om uken, hvorav ingen har statsbidrag. Denne fart paa Hamburg er selskapernes hovedbeskjæftigelse og den, hvorav deres eksistense for en stor del avhænger. En konkurranse her vil sandsynligvis ramme dem paa det føleligste. Det bør anføres at de paa flere av sine skiber i de helt private ruter Trondhjem—Hamburg av hensyn til forsendelse av fersk fisk har indsat kjølemaskiner og isolert lasterum.

Allerede ifjor meddelte selskaperne departementet, at der paa grund av de rike fiskerier i det nordligste Norge og den forholdsvis store forsendelse av fersk fisk, fornemlig til Trondhjem og desuten ikke ubetyde-

lig til Hamburg, vilde bli paakrævet at gjøre den Hamburgerrute, som trafikerer Finmarken—Nordland mer direktgaaende. Saavidt vites var det først paa vaarparten iaar, at Fiskeristyrelsen tok under overveielse at foreslaa anbudsopfordring til en fersk-fiskrute mellom Finmarken—Hamburg. En rute opprettet saaledes som den trykte anbudsopfordring utviser vil ganske visst, uten at jeg her behøver at komme nærmere ind paa det, bli av tvilsomt værd i forhold til de betydelige utgifter, som den vil foranledige det offentlige, samtidig som den vil komme i konkurrerende forhold til de ældre ruter paa Hamburg. Konkurransen vilde bli særlig merkbar naar, hvad der før eller senere maatte ske, den nye rute medtok almindelig stykgods fra Hamburg.

I sin almindelighet er anbudsopfordring om dampskibsfart av temmelig tvilsom nytte, undertiden er den likefrem til skade for Staten. Det staar selvfølgelig i det offentliges magt at avertere efter saa mange ruter som det finder paakrævet, men hertil er dog at bemerke, at i almindelighet bør anbudsopfordringen foretages av det departement, under hvilket kommunikationerne tilvands henhører, fornemlig av hensyn til at det blir paaset, at de mulige nye ruter ikke kommer i kollision med bestaaende ældre, dernæst er der visse hensyn at ta forut for en anbudsopfordring. Hvis der nemlig er selskaper som allerede tidligere har ruter med eller uten statsbidrag i de strøk som den paatænkte nye rute skal trafikere, da bør man først forhandle med vedkommende selskap. Strander saa disse forhandlinger paa grund av for sterke krav eller lignende fra selskapets side eller paa, at det ikke vil overta ruten, da er tidspunktet kommet til offentlig anbudsopfordring, men i almindelighet heller ikke før. Dette princip har saavidt mig bekjendt uten undtagelse været befulgt indtil det sidste. Jeg skal saaledes nævne, at firmaet Brodtkorb i Vardø ifjor blev spurt av Arbeidsdepartementet, om det var villig til at overta farten paa Varanger med et nyt skib, og først da firmaet sa nei, blev ruten avertert til anbud. Eksemplet kan med lethed forfleres. Fra det offentliges side bør der iagttages denne hensynsfuldhet mot de selskaper, som vedkommende departement arbeider sammen med, og det er til det offentliges egen fordel at samarbeidet er godt. De her omhandlede to selskaper har arbeidet sammen med departementet i henholdsvis 60 og 56 aar, og i det store og hele har det været et godt samarbeide, som det vil være beklagelig om blev rokket.

Forholder det sig saa, at ferskfiskruten Vadsø—Hamburg har været sat til offentlig anbud uten forutgaaende skriftlig eller mundtlig forhandling med Bergensk-Nordenfjeldske Dampskibsselskaper, da er disse selskaper blit behandlet paa en mindre hensynsfull maate end andre selskaper, og de har derfor ganske god grund til at føle sig støtt og til

ogsaa at kunne si, at de fra det offentlige side ikke er behandlet i dette tilfælde, som „fair play“ tilsier.¹⁾

Saken har ogsaa en anden side: Som det tør være departementet bekjendt, er det de smaa og svakt økonomisk situerte selskaper, der er de kostbareste for Staten at ha med at gjøre. Det vil derfor være uriktig av det offentlige at utfærdige anbudsopfordring i den hensigt at faa en rute opprettet ved et nyt selskap eller ved et selskap med et mindre godt økonomisk grundlag. Vort land har dampskibsselskaper nok, men desværre meget faa som i størrelse og økonomisk uavhengighet kan maale sig med selv beskedne europæiske selskaper i sin almindelighet. For en del aar tilbake blev der av et mægtig jødisk Hamburgerfirma gjort antydning til, at det vilde oprette fra Hamburg en konkurrerende linje med Bergensk—Nordenfjeldske, men firmaet blev vist kraftig tilbake, og da det skjønte, at der stod magt bak ordene, avstod det fra sit forsæt. Hvis dette firma hadde hat at gjøre med 2 smaa og daarlig økonomisk stillede selskaper, da hadde nu disse viktige ruter paa Hamburg ganske visst været paa utenlandske jøders hænder, noget som formentlig en stor del av landets befolkning hadde kommet til at betale for. Saa sandt det er mulig at undgaa det, bør derfor det offentlige ikke ved anbudsopfordring animere til konkurrans i de forholdsvis faa ruter, vi har paa utlandet.

Det bemerkes at fragterne for fersk fisk (fisk i is) er meget rimelige baade paa de rutegaende dampskibe og paa Statens jernbaner.

¹⁾ Fair play oversættes da med „handlemaate hvormed ingen forutrettes.“

Forelæg 4.

Meddelelse fra den av departementet nedsatte komite til utredning av spørsmålet om en forbedret behandling av fiskevarer.

Hr. Fiskeridirektøren.

I anledning av at hr. Fiskeridirektøren har oversendt komiteen de indkomne andragender om bidrag til utsendelse av vandrelærere i klipfisktilvirkning, til behandling i forbindelse med post 3 i komiteens mandat (utarbeidelse av plan og budgetforslag for Statens vandrelærervirksomhet), tillater man sig allerede paa nærværende tidspunkt at oversende komiteens uttalelse i denne sak, idet man har forstaat det saaledes, at dette spørsmaal ønskes drøftet av Fiskeriraadet under behandlingen av budgettet.

I anledning av den oversendte avskrift av hr. Fiskeridirektørens budgetforslag 1914—1915, forsaavidt angaar oprettelse av fiskeriskoler, har komiteen besluttet at uttale:

Uten at ville uttale sig om realitetsspørsmålet, som man finder kræver længere tid til gjennemtænkning, end komiteen disponerer over, vil man paa det bestemteste paapeke at vandrelærervirksomheten efter komiteens opfatning vil være det betydningsfuldeste led i arbeidet for utbredelse av kundskap blandt fiskere og tilvirkere saavel om behandling (tilvirkning) som om sortement av klipfisk, rundfisk og rotskjær, og maa denne virksomhet derfor ikke innskærkes eller tilsidesættes av hensyn til en eventuel oprettelse av fiskeriskoler.

De mottagne dokumenter følger hermed tilbake.

Bergen, 25 september 1913.

C. Joys,
komiteens formand.

Bilag.

Angaaende post 3: At utarbeide en plan og et budgetforslag for Statens arbeide for at sprede kundskap blandt fiskere og tilvirkere saavel om behandlingen (tilvirkningen) som om sortement av klipfisk, rundfisk og rotskjær.

Komiteen har i første række fæstet sig ved det arbeide, som er utført ved omsendelse av vandrelærere. Allerede i 1882 utsendte Selskabet for de Norske Fiskeriers Fremme vandrelærere i tilvirkning av klipfisk og fortsatte virksomheten til 1898. Det uttales at man sporede store og gladelige fremskridt i de besøkte distrikter.

I 1908 optokes arbeidet igjen av Kristansunds fiskeriselskap og har senere været fortsatt ved dette selskap og komiteen paa Søndmør for bedre behandling av fiskevarer. Dette arbeide har baaret gode frugter og saaledes bevist, at vandrelærervirksomheten er et viktig led i arbeidet for en bedre behandling av produktet.

De distrikter, som til nu er bearbeidet, er Bremanger-Bud ved komiteen paa Søndmør og Bud—Støtt ved Kristiansunds fiskeriselskap, og har vandrelærernes virksomhet saaledes indskrænket sig til behandling av klipfisk og rogn.

Komiteen finder at arbeidet ved vandrelærere maa fortsættes og utvides til at omfatte ogsaa rundfisktilvirkning, og at deres virksomhet maa utstrækkes til hele vor rundfisk- og klipfiskproducerende kyst, altsaa strækningen russegrænsen- Skudenes.

Til en grundig bearbeidelse av denne lange strækning med de mange fiske- og tilvirkningspladser vilde det være ønskelig at ha en stab av dygtige lærere; men for det første kan det vel endnu ha sin vanskelighet at finde et tilstrækkelig antal folk med de kundskaper som maa fordras av en vandrelærer, og for det andet vet komiteen ikke, hvor langt man av budgetmæssige hensyn her kan gaa. Som et minimum finder komiteen at maatte foreslaa ansat 6 vandrelærere med hver 6 maaneder aarlig tjenestetid til befarung av kysten, og har man tænkt sig disse fordelt saaledes:

A.	1	for	strækningen	Skudenes—Bud.
B.	1	”	”	Bud—Støtt
C.	2	”	”	Støtt—Loppen
D.	2	”	”	Loppen—Russegrænsen.

Vandrelærerne bør ansættes av Fiskeridirektøren og dirigeres av ham, idet man dog anbefaler at Fiskeridirektøren indhenter forslag angaaende vandrelærernes reiseruter og virketid hos en del lokale foreninger, der samtidig overtar kontrollen med lærernes virksomhet, og foreslaar man denne kontrol lagt i hænderne paa:

Komiteen paa Søndmør	for strækning A.
Kristiansunds fiskeriselskap	” ” B.
Nordlands fiskeriselskap, Bodø	” ” C.
Vardø fiskeriforening, Vardø,	” ” D.

Man vil paa denne maate nyttiggjøre sig de erfaringer som de lokale foreninger sitter inde med fra den tidligere utfoldede virksomhet paa dette omraade og dertil sikre sig den mest hensigtsmæssige ruteanordning. Komiteen er opmerksom paa at disse 6 vandrelærere ikke hvert aar vil kunne befare hele sit distrikt, men man mener at distrikterne igjen maa inddeles i sektioner, som vekselvis besøkes de forskjellige aar, saaledes at en vandrelærer i løpet av 2 eller 3 aar faar gjennomløiet sit hele distrikt.

Ved forslaget om grænserne for distrikterne A og B har man tatt hensyn til, at de oppgivne strækninger for A's vedkommende tidligere har været bearbejdet fra Bud—Bremanger av Søndmørkomiteens vandrelærere, likesom Kristiansunds fiskeriselskap har arbejdet paa strækningen Bud—Støtt, som nu foreslaaes som distrikt B. Distrikterne C og D burde hver for sig ha været delt i 2; C i 1) Lofoten og 2) Vesteraalen og Senjen og D i 1) Vestfinmarken, 2) Østfinmarken; men komiteen savner kjendskap til at der i Vesteraalen—Senjen resp. Vestfinmarken findes lokale foreninger, der kan overta kontrollen med lærernes virksomhet.

Av vandrelærerne maa som betingelse for ansættelse fordres, at de sitter inde med grundige praktiske erfaringer om tilvirkningen av klipfisk, og for dem der skal befare distrikterne C og D ogsaa kjendskap til rundfisktilvirkningen, samt at de er istand til paa letfattelig maate at forklare metoderne for sine tilhørere. Aarsruterne for vandrelærerne bør ikke gjøres videre, end at lærerne kan række at besøke de samme pladser mindst 2 ganger i sæsonen, for at de saaledes selv skal kunne kontrollere, om deres anvisning befølges. Vandrelærerne bør, naar de kommer til et sted, søke at faa sammen møte av fiskere og tilvirkere og for disse holde belærende foredrag om bedste fremgangsmaate ved tilvirkning av produktet samt bedst mulig forklare, hvorledes avvikelser fra tilvirkningsreglerne nedsætter produktets værdi. Det vilde være gavnlige, om man til dette øiemed anskaffet endel anskuelsesmateriale, som kanske for klipfiskens vedkommende heldigst vil være billeder av typiske eksemplarer, mens det for rundfisks vedkommende antages at kunne bestaa i fiskeprøver. Enkelte klipfiskeprøver vil nemlig neppe kunne bevares under længere reiser uten særskilt emballage og vil selv i saadan være utsat for at forandre utseende. Utenfor møtetiden bør vandrelærerne gaa omkring blandt fiskere og tilvirkere og gi dem praktisk undervisning under deres arbeide og spesielt paavise feil ved tilvirkningen, hvor saadanne finder sted. Med hensyn til tilvirkningslære bør det paalægges

vandrelærerne at holde sig til den beskrivelse, som fremlægges av nær-
værende komite, da det er av vigtighet, at man over det hele land faar
et mest mulig ensartet produkt. Vandrelærerne tilpligtes at holde de
kontrollerende lokale foreninger underrettet om arbeidets gang ved ind-
sendelse av rapporter, der igjen av de lokale foreninger blir at indsende
til Fiskeridirektøren ved sæsonens slut.

Naar man har fastsat den aarlige tjenestetid til 6 maaneder, har
det været av hensyn til ønskeligheten av at vandrelærernes virksomhet
strækkes ogsaa ind i tørkeperioden for saavel klipfisk som rundfisk og
rotskjær.

Budget for 6 vandrelærere.

6 lærere i 6 maaneder à kr. 150 pr. maaned	kr. 5400.00
Skyss- og reise godtgjørelse 6 mand i 182 dage à kr. 6	„ 6552.00
Porto, telefon og tilfældige utgifter at godtgjøre vandrelærerne og de lokale foreninger	„ 548.00
	<u>kr. 12 500.00</u>

Som følge av den ordning man her har foreslaaet, vil man anbefale
at dette beløp ikke fordeles paa de forskjellige lokale foreninger, men
opføres som selvstændig titel paa fiskeribudgettet. Som videre foran-
staltning til utbredelse av kundskap om tilvirkning anbefaler man tryk-
ning og utdeling i brochureform de av komiteen utarbeidede regler for
tilvirkning. Utsendelse av disse brochurer kan ske ved de lokale fore-
ninger og ved vandrelærerne. Til trykning av brochurer og anskaffelse
av anskuelsesmateriale antages at medgaa:

Til trykning av 20 000 brochurer	kr. 1000.00
Anskaffelse av bilder etc.....	„ 500.00
	<u>kr. 1500.00</u>

Forelæg 5.

Forslag om nye lovbestemmelser angaaende medicin- trantønder.

Den norske medicintran indtar en dominerende stilling paa verdensmarkedet, idet intet andet land hittil har evnet at producere en konkurrerende vare. Den norske tran er videre paa grund av sine egenskaper saaledes indarbejdet i medicinens tjeneste, at et vist kvantum kræves absolut hvert aar til dækning av behovet. Tranens karakter av en nødvendighedsartikkel bevirker derfor, at prisen naar produktionen er liten, stiger til det flerdobbelte av hvad den er under normal produktion. Ifølge den officielle handelsstatistik var saaledes prisen i 1903 kr. 317.50 pr. hl. og utførselen 7083 hl. I 1911 var prisen kr. 82 pr. hl. og utførselen 45 278 hl. Værdien av den utførte dampmedicintran utgjorde i 1911 kr. 3 712 800. Hertil kommer 10 464 hl. raa medicintran til en værdi av kr. 816 200. Den samlede værdi av den utførte medicintran i 1911 utgjorde saaledes kr. 4 529 000.

Disse opgaver vil gi enhver forstaaelsen av denne forretnings betydning, og det offentlige har derfor al grund til at omfatte den med interesse og opta til nøie overveielse de henvendelser vedrørende forretningen som kommer fra de næringsdrivende.

I nærværende tilfælde gjælder det den emballage som benyttes til dampmedicintranen og delvis til raamedicintranen.

De gjældende lovbestemmelser om denne emballage er følgende:

L. ²⁸/₇ 1824 § 15 bestemmer, at „den norske saakaldte fisketønde skal holde et hundrede og tyve potter“

og § 6 i samme lov bestemmer: „Fisketønden skal brukes til fisk, rogn, tran osv.“

L. ¹¹/₄ 1863 bestemmer, at tøndene kan holde indtil 4 potter over og indtil 2 potter under det lovbefalte maal.

L. ²²/₅ 1875 § 38 bestemmer, at fisketønden skal regnes til 116 liter.

Som man vil se opstiller loven et spillerum av 6 potter, hvilket praktisk talt vil si 6 liter. Dette spillerum, som er opstillet av hensyn til vanskeligheten ved at fremstille tønner av en tilnærmetesvis nøiagtig størrelse, er ikke opretholdt i loven om sildetønner, idet den tilsvarende bestemmelse i denne lov gaar ut paa at sildetønnen skal holde mindst 114 liter. I tranhandelen har man i den sidste menneskealder gaat over til at benytte blikktonner med træfural om. Derved er skapt en ny tønne, som ikke var tænkt paa ved utarbeidelsen av ovennævnte love, og som derfor kan være gjenstand for et andet ræsonnement end den gamle fisketønne.

Der synes saaledes ikke at være nogen berettiget indvending mot at trantønnen under de forandrede omstændigheter saa at si løftes ut av loven om fisketønnen og gjøres til gjenstand for særegen behandling.

Anken mot de nu anvendte blikktrantønner er at de ikke holder de av loven opstilte 116 liter, men som regel kun 114 liter paa grund av det opstilte spillerum nedad. Og kravet gaar ut paa at blikktrantønnen størrelse ved lov fastsettes til 116 liter uten spillerum.

Følgerne av at tønnen ikke holder lovens norm, 116 liter, er av forskjellig art. For det første virker det forstyrrende paa handelen indenlands. Eksportørerne kjøper tranen av producenterne pr. tønne à 116 liter. Naar et parti mottages fyldes hver enkelt tønne, saaledes at man av den sidste eller de sidste tønner kan bedømme, hvor meget der mangler av det hele parti. Saken vilde nu være klar, hvis man hadde sikkerhet for at hver av de fylde tønner indeholdt 116 liter; men da en tønne kan indeholde fra 114 til 120 liter, byder de fylde tønner ingen sikkerhet. Som regel er det vistnok saa at de indeholder under 116 liter. For at bringe kvantummet nøiagtig paa det rene maa altsaa hver tøndes indhold maales. Da det fremholdes at dette vil forvolde meget arbeide og være vanskelig ved større partier, ser man det bedste hjelpemiddel i en lovbefalt størrelse av tønnen uten spillerum. Derved vil man kunne multiplicere tøndetallet med 116 og ha den fornødne sikkerhet.

At loven nu tilsteder anvendelsen av tønner som rummer ned til 114 liter medfører ogsaa vanskeligheter for eksporten. Salget paa England og De Forenede Stater foregaar pr. gallon, og de engelske og amerikanske importører forlanger at hver tønne skal indeholde 25 gallons, d. v. s. 113.5 liter eller 114 liter. Men da tranen utvider sig ved temperaturstigninger, maa tønnen mindst ha 2 liters større rumindhold, forat den ikke skal sprænges. Følgelig kræves til 25 gallons tran en 116 liters tønne. En tønne som kun rummer 114—115 liter blir for liten. Dette har ledet til reklamationer og ubehageligheter fra de engelske og amerikanske forbindelsers side. Fik man fastslaat tøndens rumindhold til 116

liter, vilde man undgaa disse for handelen generende reklamationer for fremtiden.

Angaaende den indenrikske handel er saken forholdsvis klar, og det vil for alle parter være tilfredsstillende, om forholdene kunde gjøres sikrere end de er. Naar man ikke kan eller vil gaa over til at kjøpe tranen efter vegt, hvilket man efter min opfatning bør søke at arbeide henimot, idet vegten vil gi de absolut sikreste resultater, saa maa man gaa over til et paaliteleg maal. Jeg vil dog ha tilføiet, at jeg vanskelig kan indse umuligheten av at gaa over til kjøp efter vegt. Varen er saa kostbar, og produktionen er ikke større end at det maatte være vel overkommelig. Det skal gjøres opmerksom paa i denne forbindelse at simplere varer, som produceres i større mængde end dampmedicintran, sælges efter vegt, saaledes hvaltran; men i det øieblik de interesserte uttaler sig imot kjøp efter vegt, finder jeg ikke at burde opta noget forslag derom. Det maa formodes at utviklingen vil føre overgangen til kjøp efter vegt med sig, og at denne maate at kjøpe paa vil seire i kraft av sin egen styrke. Det staar da tilbake for det offentlige at skaffe en tønne som gir sikkerhet for rumindholdet.

Hvad angaar det andet punkt at fastslaa 116 liter-tønden for eksportens skyld, har denne sak to sider.

Tranhandelen paa England og De Forenede Stater sker som nævnt hovedsagelig pr. gallon, og tønnerne skal holde 25 gallons tran; men handelen over store dele av den øvrige verden sker pr. kg., og hver tønne skal indeholde 100 kg. tran. Man har altsaa her gaat over til vegt, og transportenheten er 100 kg. Man opererer i eksporthandelen faktisk med to forskjellige enheter, 25 gallons og 100 kg. Da hovedmængden av den tran, som sælges pr. gallon, gaar til England og Amerika, kan det være av interesse at se, hvordan utførselen hertil stiller sig. Den samlede utførsel av dampmedicintran og raamedicintran utgjorde i 1911

Herav gik til England.....	11 408 hl.
De Forenede Stater.....	8 041 „ 19 449 „
Altsaa til andre lande.....	36 293 hl.

Man maa derfor spørre, hvordan en fastslaaen av 116 liter-tønden som standard for tran vil stille sig ved salg pr. 100 kg. Og her blir svaret at saavel 116 liter-tønden som 114 liter-tønden ikke er helt praktisk. Ifølge de foreliggende opplysninger veier 114 liter tran 105 kg. 100 kg. tran skulde saaledes i maal være ca. 109 liter, og med to liters spillerum skulde den mest praktiske tønne for 100 kg. tran være paa ca. 111 liter.

Følgelig vilde det tjene eksporthandelen bedst at man hadde to slags tønner, en paa 111 liter og en paa 116 liter, og at der intet spillerum

var. Spørsmålet om to tøndestørrelser kan neppe tænkes at bli aktuelt under de nu eksisterende forhold, og det vil vel altid ha den svake side, at differencen er for liten, kun 5 liter, hvilket kan lede til forvekslinger og derav følgende usikkerhet. Der er heller ikke fremsat noget krav i denne retning.

At fastslaa trantøndenens størrelse til 111 liter er umulig paa grund av eksportforholdene.

Kravet gaar derfor ut paa at tøndens størrelse fastslaaes til 116 liter.

Den indvending som kan gjøres herimot, at tønden blir for stor ved eksport av 100 kg., er ikke fremsat. I de foreliggende uttalelser støttes kun kravet om en 116 liter-tønne. Og herrer Johan Thesen & Co. uttaler med henblik paa dette spørsmål, at det større tomrum ingen indflydelse har paa tranens kvalitet. Idet man gaar ut fra at forholdet er saa, og at samtlige som støtter kravet om en 116 liter-tønne, er opmerksom herpaa, skulde der altsaa intet være i veien for at man fastslaar trantønden til 116 liter, hvis man derved opnaar den forønskede sikkerhet i handelen. Hr. Johan Rye Holmboe og herrer L. Bergs Sønner, som er trantøndefabrikanter, mener at man, selvom tønden settes til 116 liter, ikke har sikkerhet for, at en bliktonne virkelig holder dette maal, idet forskjellige omstændigheter kan bevirke, at saa ikke er tilfældet, f. eks. naar tønden ved at paafyldes ikke helt avkjølet tran og spundses til, slaar buler indad. Imidlertid maa dette henregnes til undtagelserne. Og likesom tønderne nu holder sig omkring 114 liter, maa de antages ved en ny bestemmelse at ville holde sig nær 116 liter.

Hittil har ikke været berørt kravet om at tønden skal holde 116 liter uten spillerum. Og herom er meningene delte. Justerdirektøren uttaler sig imot, idet det ansees praktisk ugjennemførlig, og mener at der maa gives fabrikanterne et spillerum, og at spørsmålet av den grund maa bli at fastsætte de passende grænser herfor. Hr. Rye Holmboe, L. Bergs Sønner og Kristiansunds handelsforening uttaler sig imot kravet om et nøiagtig indhold.

Man kan ikke godt komme utenom det som er anført mot en saadan bestemmelse, selvom en bliktondefabrikant, hr. K. Steffensen, uttaler at den kan gjennemføres. Det er vanskelig for en som selv er ubekjendt med fabrikationen, at danne sig en sikker mening om dette kravs gjennemførlighet i praksis. Men den omstændighet alene, at en liter i de nu brukte tønder kun kræver en høide av 5—6 mm., skulde tale for vanskeligheten ved en nøiagtig forarbeidelse av tønden.

Som følge av de sterke uttalelser imot en saadan bestemmelse er det derfor vanskelig at anbefale den vedtat.

Spørsmålet blir da, om man bør sætte noget spillerum, og hvor stort dette i tilfælde bør være. Der er nævnt 2 liter, og der maa kunne

bli spørsmål om 1 liter. Men saken synes at kunne løses bedst ved at sætte minimumsstørrelsen til 116 liter. I praksis maa det da antages, at alle fabrikanter vil bestræbe sig paa at naa 116 liter-grænsen saa nær som dette er mulig. Naar tønden nu har en tendens til at bli 114 liter tiltrods for protester, maa det med sikkerhet antages, at 116 liter-grænsen vil bli fulgt, naar alle interesser tilsier det. Producenterne har i første række indflydelse her, idet det er i deres interesse, at tøndens ikke er for stor.

Med hensyn til emballagens kvalitet, saavel bliktøndens som futtelets, skal det i sin almindelighet uttales, at kravet om dens forbedring bør støttes. En saa kostbar vare som medicintran maa vernes om, og naar det er notorisk, at tendensen gaar i retning av at gjøre emballagen simplere og simplere, er der al grund til at skride ind.

Men jeg kan vanskelig anbefale, at bestemmelserne herom fastsættes i lovs form. Her spiller en række tekniske hensyn ind, som det er umulig for den som ikke deltar i forretningen, at danne sig en begrundet mening om. Saadanne bestemmelser gives bedst i reglementsform, hvorved de ogsaa lettere kan ændres, om forholdene kræver det. Som følge herav finder jeg det unødvendig her at behandle spørsmålene om blikkets kvalitet, om stavens tykkelse og baandingen.

Jeg forutsætter dog herunder, at disse spørsmål optages til nærmere behandling, saasnt en eventuel lov om trantøndens størrelse er vedtat.

Efter dette vil jeg foreslaa, at det vedtages i lovs form,

at trantøndens størrelse sættes til mindst 116 liter, halvtøndens størrelse til mindst 58 liter,

at reglerne for emballagens kvalitet fastsættes av Kongen,

at lov av ²⁸/₇ 1824, forsaauidt angaar trantønden, ophæves.

Med hensyn til lovens ikrafttræden forutsætter jeg, at der likesom ved den nye lov om sildetønder m. v. sættes en tilstrækkelig frist mellem lovens vedtagelse og dens ikrafttræden.

Bilag I.

Avskrift av skrivelse fra brødr. Aarsæther m. fl., Aalesund, til Handelsdepartementet, dat. 6 desbr. 1912.

De bliktønder med træfutral, der anvendes som emballage for dampmedicintran og i stor utstrækning ogsaa for andre medicinale transorter, skal efter gjældende lov (lov av 28 juli 1824 §§ 5 og 6, jfr. lov av 22

mai 1875 § 38) holde 116 liter, men kan holde indtil 4 liter mere og indtil 2 liter mindre, uten at være gjenstand for konfiskation eller bøter (konf. lov av 11 april 1863 § 1). Dengang disse love blev vedtat hadde man kun trætønder som emballage for tran, og det var derfor rimelig at der blev git bødkerne et vist spillerum, da det altid vilde være vanskeligt, for ikke at si umulig, at forarbeide trætønder av en nøiagtig ensartet størrelse. Anderledes stiller det sig med de cylindriske bliklønder. At forarbeide disse av en nøiagtig størrelse skulde ikke by paa nogen-somhelst vanskelighet.

Ikke destomindre er det meget sjelden man paatræffer en bliklønde der holder 116 liter, de holder som regel kun 114 liter, og som regel synes der ikke fra fabrikanternes side at utvises nogen omhyggelighet med at faa lønden forarbeidet i den lovbefalte størrelse. Dette paafører eksportørerne av tran store tap og ulemper. Da al indenlandsk handel med medicintran avgjøres efter en bestemt pris pr. fuld lønde à 116 liter, vil det let forstaaes at der ved en ofte saa kostbar vare som denne paaføres eksportørerne et betydelig tap, naar lønderne kun holder 114 liter. Naar vedkommende eksportører har store kvanta (tusendis av lønder) at behandle, vil det nemlig være forbundet med et praktisk talt uoverkommelig arbeide at maale indholdet av hver lønde, hvorfor de er nødsaget til at ta lønden som fuldmaals og betale varen herefter.

Til enkelte markeder der tar betragtelige kvanta medicintran, er prisen beregnet saaledes at kjøperne venter at motta 114 liter. Naar man saa i tilfælde ikke kan skaffe lønder der holder 116 liter — det er nemlig nødvendig at der gives et tomrum for at tranen ved varmere temperatur kan utvide sig — er man utsat for ubehageligheter fra de utenlandske forbindelser, hvilket igjen virker hemmende paa avsetningen av den norske medicintran.

Vi anser det derfor paatrængende nødvendig at der hurtigst mulig blir vedtat en lov, der fastslaar blikløndens størrelse nøiagtig til 116 liter.

Under den paagaende skarpe konkurranse mellem de forskjellige fabrikanter av denne emballage, er denne stadig blit daarligere, idet der baade spares paa tinnets ved lodningen og anvendes en ringere kvalitet blik end der tidligere var tilfældet, og hvad der er nødvendig for at faa en solid emballage. Denne maa kunne taale ofte en særdeles lang transport, da den norske medicintran har avsetning over hele den civiliserte verden. Futeralerne er ogsaa forarbeidet av for tynde materialer til at taale den medfart som de altid vil være utsat for under en lang transport med ofte flere omladninger. Enhver eksportør, der lagrer tran en tid, vil derfor være utsat for stadige lækager under lagringen, men værre stiller det sig, naar tranen skal forsendes. Det hænder da meget

ofte at tønderne ankommer helt tomme eller med større eller mindre lækage. Der indløper derfor ogsaa stadig klager fra utlandet herover. Det er derfor absolut nødvendig at der skaffes emballager, der er tilstrækkelig solid til at svare til sin hensigt.

Eksportørerne, der har omtrent alle ulemper ved den nuværende tingenes tilstand, er ute av stand til at rette herpaa, da de kun producerer en del eller ogsaa slet intet av det kvantum som de eksporterer, og kjøper resten hos producenterne og derfor maa ta tranen i de tønder der tilbydes.

For at faa en helt tjenlig emballage finder vi det er nødvendig, at bliktønden forarbeides av 3 kryds blik i god Charcoal-kvalitet. Der anvendes kun tre stykker blik, et til hver av bunderne og et til siderne med kun en fals langs siden. Bunderne skal være dobbelt falset og alle sammenføininger være helt dækket av tin, hvorav der kun maa anvendes bedste sort. Der maa kun brukes messingspunds med 3 centimeter indvendig diameter, hvilket anbringes ca. 10 cm. fra sammenføiningen.

Futeralerne forarbeides med en stav- og bundtykkelse av 2 cm. De gives 6 jernbaand, hvorav der til lagbaand anvendes samme dimension som til sildetønder, nemlig 4 cm. bred og 1.6 mm. tyk eller nr. 16, mens bukbaandene kan gjøres 3 cm. bred av tykkelse nr. 18. Jernbaandene sættes sammen med 2 nagler. Træfuturalet skal — naar det er nyt — ha en buk paa midten av ca. 3.5 cm. og laggen skal være ca. 2.5 cm. høi.

Hvad der her er anført bør ogsaa gjælde halvtønder, der gives et nøiagtig rumindhold av 58 liter, dog finder vi at disses lagbaand kan gjøres 3.5 cm. og bukbaandene 2.5 cm. brede, begge av tykkelse nr. 19.

Alle bliktønder maa bære fabrikantens merke, som bør indregistreres ved et offentlig kontor.

Loven bør træ ikraft fra 1 januar 1914, dog tillates tidligere forarbeidede bliktønder ogsaa anvendt i 1914, naar de før lovens ikrafttræden er stemplet av offentlig bestillingsmand. Efter 1 januar 1915 maa kun bliktønder forarbeidet i overensstemmelse med nærværende lovs forskrifter anvendes saavel i indenlandsk omsætning som ved eksport.

I henhold til foranstaaende tillater man sig ærbødigst at henstille til det ærede departement at foranledige fremsat for første Storting kgl. proposition til lov om bliktrantønder i overensstemmelse med foranførte.

Bilag 2.

Avskrift fra skrivelse fra Juster-direktøren til Handelsdepartementet, dat. 30 januar 1913.

Med skrivelse av 22 ds. (j. nr. 204/13) har det Kongelige Departement til min uttalelse oversendt en forestilling av 6 desember 1912 fra endel tranfirmaer, med anmodning om at der maa bli utfærdiget en lov om de ved traneksport nu brukelige bliktønder (den gamle saakaldte „fisketønde“ paa 120 pottes eller 116 liter), idet der klages over, at bemeldte tønder som regel ikke holder ret maal og heller ikke forøvrig er utført paa tilfredsstillende maate.

I anledning herav har jeg trodd at burde bringe i erindring, at ogsaa for endel aar siden gjennom Fiskeristyrelsen indløp forskjellige klager over, at de i handelen anvendte bliktrantønder hyppig besidder et mindre rumfang end det for den lovbestemte — kfr. departementets skrivelse av 4 august 1905 (j. nr. 1740/05) — samt min svarskrivelse av 21 s. m.

Der er imidlertid en væsentlig forskjell mellem disse ældre besværinger og de, der nu foreligger. I 1905 handledes der alene om at trantønderne skulde holde ret maal, indenfor den for dem bestemte toleranse; nu derimot klages der over, at denne toleranse er for rummelig — eller endog over at der overhodet eksisterer en saadan toleranse, idet der kræves en lov, „der fastslaar bliktrantøndernes størrelse nøiagtig til 116 liter“.

Dette er et krav, der selvfølgelig i praksis ikke kan tilfredsstilles. Der maatte i tilfælde nødvendigvis indrømmes fabrikanterne et vist spillerum, og spørsmålet vilde alene dreie sig om at fastslaa derfor de grænser, som bedst kunne passe for de forskjellige foreliggende praktiske hensyn.

Derimot vil det neppe være heldig, at bestemmelsen herom gives lovs form. Meterloven av 22 mai 1875 indeholder ikke nogen bestemmelse om størrelsen av toleransen for de forskjellige maal og vegtredskaper som justeres — men overdrar i § 21 dette til Kongen. Da de her omhandlede trantønder („fisketønder“) ikke er justerbare maale-redskaper, men alene er at betrakte som foustager av en bestemt vedtatt størrelse, synes det end mindre rimelig for disses vedkommende at lovfæste den grad av nøiagtighet som de skal besidde.

Likesaa uheldig og upraktisk vilde det være i en lov at fastsætte saa detaljerte regler for bliktrantøndernes konstruktion, saaledes som foreslaat i den foreliggende skrivelse fra Brødr. Aarsæther m. fl.

Idet jeg antar at Fiskeristyrelsen er den autoritet som bedst vil kunne bedømme betydningen av de forskjellige krav som kan og bør stilles til fisketønden (eller bliktrantønden), og under forutsætning av at det Kongelige Departement overhodet finder at burde foranledige fremsat kgl. proposition til en ny lov om denne foustage, — antar jeg at en saadan lov helst burde avfattes omtrent saaledes:

„Den i lov av 11 april 1863 — § 1 indeholdte bestemmelse om fisketønden forandres derhen, at det overdrages til Fiskeristyrelsen — med approbation av Handelsdepartementet — at fastsætte den grad av nøiagtighet, som bemeldte foustage skal besidde — samt bestemte regler for sammes konstruktion.“

I forbindelse hermed tror jeg imidlertid ogsaa at burde henpeke paa, at der er en anden vei ad hvilken der kunde opnaaes mere betryggende forhold for traneksportørerne — derved nemlig, at disse gaar over til at veie tranen istedenfor at maale den.

Det er mig bekjendt, at enkelte firmaer allerede har indført saadan praksis og anbefaler samme til almindelig anvendelse.

Det er ogsaa utvilsomt at veining av varen vil gi en sikrere og mere konstant bestemmelse end maaling — selv med anvendelse av de bedste maaleapparater, blandt andet av den grund at et bestemt varekvantums vekt altid vil findes uforandret uten hensyn til den forhaandenværende temperatur, mens maalet kan variere eftersom maalingen utføres paa en kold vinterdag eller under sterk sommervarme.

Jeg har ogsaa hat anledning til at se endel av de paaklagede bliktrantønder og derved overbevist mig om, at de kan være alt andet end tilfredsstillende, saa at de fremførte anker visselig er fuldt berettiget.

Men paa den anden side er jeg ogsaa overbevist om, at fabrikationen av bliklønderne vilde bli i en ganske væsentlig grad fordyret, naar de skal forarbeides med den nøiagtighet og av den styrke, som med rimelighet maatte kræves, naar man vil anvende den — ikke alene som foustager — men som et paalitelig maal. Og jeg antar at ogsaa dette vil være et moment, som taler for at tranforretningerne vil gaa over til veining.

Bilag 3.

Herr Fiskeridirektøren, Bergen.

I besvarelse av Deres ærede av 22 ds., hvormed fulgte avskrift av vor med fleres skrivelse til Handelsdepartementet av 6 desbr. 1912 samt fra Justerdirektøren til Handelsdepartementet av 30 f. m., tillater vi os at fremkomme med nogen bemerkninger.

Det er os uforstaaelig at det skal være nødvendig at gjøre størrelsen og konstruktionen av bliktønden i mindste maate avhængig av „fisketønden“, da der ved vedtagelsen av lov om denne ikke eksisterede bliktønder, der er en helt anden slags emballage.

I vor henvendelse har vi ikke ønsket at røre ved loven om „fiske-tønden“, men har anmodet om at der maa bli git en lov omhandlende kun bliktønden og indeholdende bestemmelser om dennes størrelse og konstruktion.

Vor anmodning om at bliktrantøndernes størrelse fastslaes nøiagtig til 116 liter, erklærer Justerdirektøren for et krav, der selvfølgelig ikke kan tilfredsstilles i „praksis“.

Nogen matematisk nøiagtighet har vi selvfølgelig ikke tænkt os, men at der skulde være noget iveien for at forarbeide en bliktønde, der var praktisk talt av en nøiagtig størrelse, kan ikke indsees.

Vi tillater os at henvise til vedlagte erklæring fra herr blikkenslager K. Steffensen, der nyder stor anseelse her som en dygtig og paaliteelig mand i sit fag.

Herr Justerdirektøren later til at ha store betænkeligheter ved at der gives en lov som vi har andradd om, og finder det uheldig og upraktisk at der i en lov fastsættes saa detaljerte regler for bliktrantøndens konstruktion, som foreslaat av os med flere.

Naar der allerede for over 20 aar siden er git en speciel lov om sildetønder, der dog skulde staa „fisketønden“ adskillig nærmere end bliktrantønden, kan der neppe være uovervindelige hindringer for at faa en lov ogsaa for denne emballage, naar dette har vist sig saa paakrævet.

Om konstruktionen av sildetønder indeholder denne lov meget detaljerte regler, og da maatte dette formentlig ogsaa kunne la sig gjøre for bliktøndens vedkommende.

Veining av tran finder allerede nu sted ved eksport til flere lande, da disse forlanger 100 kg. pr. tønde, men andre lande forlanger at tøndens skal indeholde 114 liter, og herefter maa man naturligvis rette sig.

At veie tranen ved indkjøp lar sig av praktiske hensyn ikke gjøre, da det vil ta altfor lang tid og koste formeget arbeide, om man for hver eneste tønde skulde tappe tranen av for at konstatere taraen. Ofte motages tranen ogsaa paa fiskepladsene, hvor man hverken har tilstrækkelig plads eller de nødvendige hjelpemidler til at utføre veining. Man faar her erindre, at man ofte maa motta hundredevis av tønder om dagen.

Det kan neppe være store kvanta der omsættes av det firma der har meddelt Justerdirektøren at det er gaat over til hel veining av tran, da dette som foran nævnt er umulig uten uforholdsmæssige omkostninger ved betydeligere kvantiteter, desuten er henvendelsen til Handelsdeparte-

mentet underskrevet av de firmaer, der formidler den aldeles overveiende del av den norske damptraneksport.

Vi er fuldt opmerksom paa at en emballage som den foreslaatte vil bli dyrere end den nuværende, men hovedsaken er at skaffe en tønne der er tilfredsstillende, og desuten vil en saadan fordyrelse ingen rolle spille for en vare som damptran. Det vil ogsaa være indlysende at man ikke kan spare paa en krone paa en tønne, der skal indeholde en flytende vare til en værdi av kanskje over 100 kroner, for ikke at si det fire-dobbelte.

Vi staar med glæde til tjeneste med enhver opplysning De maatte ønske om nærværende sak og tegner med agtelse

Aalesund den 27 februr 1913.

ærbødigst
Brødr. Aarsæther.

Bilag 4.

Undertegnede har forarbeidet bliktrantønder i over 50 aar, ifra hvilken tid der blev gjort forsøk paa at eksportere damptran paa blik-tønder, da eketønder viste sig ikke at holde tèt for medicintran. Forsøket lykkedes, og der blev saaledes fortsat med disse.

Jeg erklærer herved paa foranledning at der ingen vanskelighet er, ved at forarbeide blik-tønder av saavel nøiagtig størrelse og soliditet, naar disse utføres av virkelige fagfolk, som forstaar og kan arbeide godt.

Desværre har det i flere aar artet sig derhen, at der anvendes og brukes folk, som i kort tid har fungert som haandlangere ved et verksted eller fabrikk, og efter en saadan kort tids forløp synes disse at være duelige nok til at forarbeide bliktrantønder paa en solid og forsvarlig maate.

Aalesund den 28 februar 1913.

K. Steffensen.

Bilag 5.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

I anledning Deres ærede av 22 f. m. med gjenpart av skrivelser fra brødr. Aarsæther, Aalesund, og Justerdirektøren til Handelsdepartementet, angaaende ny lov om blik-tønder, tillater vi os at meddele, at vi ikke finder at kunne anbefale det antydede forslag om ved lov at fast-

sætte bliktrantøndernes størrelse til et absolut nøiagtig maal, idet vi tiltræder Justerdirektørens uttalelse om, at der maa levnes fabrikanterne et vist spillerum, der formentlig passende kan sættes til 2 liter.

Derimot vilde vi finde det heldig, at der gives bestemmelser tilsigtende at faa saavel bliktønder som futeraler forarbeidet av bedre material og paa en holdbarere maate end nu ofte sker.

Kristiansund N. den 7 mars 1913.

Ærbødigst
Kristiansunds Handelsforening
Edvard Werring,
p. t. formand.

Bilag 6.

Gjenpart av uttalelse fra Johan Rye Holmboe, Tromsø, angaaende lov om bliktønder av $\frac{8}{3}$ 1913.

I anledning av det av brødr. Aarsæther m. fl. til Handelsdepartementet indsendte forslag til lov om bliktrantønder, vil jeg tillate mig at gjøre følgende bemerkninger som er bygget paa en 25-aarig erfaring baade som traneksportør og som bliktøndefabrikant.

For bliktøndefabrikanterne medfører det ingensomhelst fordel at gjøre tønderne av mindre størrelse end de lovbestedte 116 liter. Naar det allikevel — maaske ofte — viser sig at bliktønderne kun holder de 114 liter, som loven tillater, saa kommer det derav at tøndefabrikanten snart merker, at hans kunder av letforstaaelige grunde foretrekker de tønder, som ikke er „for store“.

Det vil neppe være mulig, selv med de nøiagtigste maskiner at fabricere tønder, som ikke vil variere ialfald en liter i rumindhold. Dels kan under sammensætningen en bund bli trukket litt længere ned i sargen end en anden — dels kan en bund bule ut og en anden ind — denslags smaa uregelmæssigheter kan neppe undgaaes, men meget let medføre en difference paa en liter, kanske to.

Skulde man sikre sig, at enhver tønde holdt 116 liter, maatte man forhøie størrelsen til 118 liter med 2 liters toleranse.

Ved en saadan foranstaltning vilde traneksportøren være sikret mot reklamationer fra sine utenlandske kjøperes side, om disse — som anført — forlanger et nettoindhold av 114 liter.

Men han vilde ingen sikkerhet ha forat motta fulde 116 liter paa hver fra fiskeværene indgaaet tønde.

Det hænder nemlig meget ofte, især naar større fiske paagaar, saa

det gjælder at faa varen hurtigst mulig fra haanden, at den nydampede tran fyldes, om ikke varm, saa ialfald lunket paa tønderne.

Hvis saa disse tilskrues før indholdet er blit fuldstændig avkjølet, saa vil tøndnen, om den er aldrig saa solid, slaa buler indover. Disse kan være saa store at de „stjæler“ baade 5 og 10 liter, i mange tilfælder endnu mere.

Nogen forøkelse i styrken ved at paaby sargen gjort av kun en plate, vil neppe opnaaes. Det er et spørsmåal, om ikke en vel nedlagt og godt loddet dobbeltfals netop styrker tøndnen.

Selvfølkelig vil tykkere 3 kryds blik istedenfor som nu anvendt 2 kryds gjøre tøndnen sterkere. Dette vil imidlertid fordyre tøndnen med antagelig 20 à 25 øre pr. tønne.

Kravet om sløifning av langfalsen vil bety en yderligere fordyrelse, da saa store plater, som der da vilde utkræves (60×28), koster mere end 2 stk. 28×30 .

Det er meget tvilsomt, om fordelen vilde staa i forhold til den forøkede utgift.

Det samme gjælder paabudet om tykkere jernbaand paa futeralerne. Merutgiften til jernbaand vilde utgjøre mindst 30 øre pr. tønne.

At fastslaa stavens minimumstykkelse til 20 cm. vil bety en ganske væsentlig fordyrelse.

Som forholdet nu er, forarbeides futeralerne for den overveiende del av den ved sildetøndefabrikationen utsorterte vrakstav — det er stav, som om ellers like sterk som primastav, paa grund av kvist, gjete eller rød ved, ikke kan benyttes til tette tønder. Sildtøndeloven stipulerer en stavtykkelse av 16 cm., hvilket ogsaa har vist sig fuldt tilstrækkelig for en sterk og god sildetønne.

Skulde man til futaler ikke kunne anvende den simplere sildtøndestav, vilde det for det første bety en væsentlig fordyrelse av sildtønderne, idet staven for disse beregnes saa meget dyrere naar al den utsorterte stav blev usalgbar. Dernæst maatte der skjæres stav av den specielle tykkelse for futtaler. Fordyrelsen vilde neppe utgjøre mindre end en 50 øre pr. tønne.

Av foranstaande vil fremgaa at de foreslaatte bestemmelser

1. vilde bety en væsentlig fordyrelse av emballagen som allerede nu er uforholdsmæssig dyr, især naar tranpriserne er lave. 5 kr. pr. tønne foruten fragt kan nu ansees som den billigste pris, hvortil gode bliklønder kan kjøpes,
2. neppe vil i nævneværdig grad fjerne de paaklagede ulemper.

Det skulde derfor synes betænkelig at foreta en ny indsnævring av næringsfriheten ved lovbestemmelser, som det forøvrig vilde være yderst vanskelig at paase overholdt.

Saa meget mere som forholdet kan rettes paa ved et langt simplere og sikrere middel — nemlig at traneksportørerne som foreslaat av Justerdirektøren blir enig om kun at kjøpe medicintran efter vegt.

Det synes underlig, at denne tanke later til at være forslagsstillerne ganske fremmed.

Simple transporter, al hval- og ishavstran og det allermeste av industriell fisketran, forsendes nu paa petrolfate og sælges efter vegt.

Hvor meget mere da ikke den langt kostbarere medicintran?

Om ikke av andre grunde saa fordi tranens volum — som av Justerdirektøren nævnt — forandrer sig betydelig med temperaturvekslinger.

Der forefaller utallige differencer mellem kjøper og sælger paa grund av „fyllingen“ — d. e. den manko, som av kjøperen ved mottagelsen konstateres paa hver tønne. En tønne, som ved avsendelsen fra fiskeværret vitterlig er „spundsfull“ — fordi tranen holder flere varmegrader — vil ved undersøkelsen i kjøperens avkjølede lagerhus vise sig at mangle baade 2 og 3 liter.

Sælgeren, som kanskje ikke er desmere bevandret i varmelærens love, mistænker kjøperen for at ta en uberettiget fordel. Det er en av nordlændingernes gamle ankeposter mot de gamle dages bergensere, at de altid valgte den aarle morgenstund, før solen hadde begyndt at virke, til at „annamme tran“.

Alt dette vilde letvint fjernes ved at gaa over til veining. Denne reform vilde støte paa langt færre praktiske vanskeligheter end fiskesalg efter vegt, som dog nu til alle parters fordel har kunnet gjennomføres ved de fleste fiskerier.

Og de utenlandske tranimportører vilde visselig meget snart gaa med paa at kjøpe enten efter vegt eller med en garantert minimumsvegt pr. tønne.

Hvis saa ogsaa traneksportørerne blev enige om kun at godkjende solide, gode tønner og gjøre fornødent fratræk for daarlige tønner, saa vilde nok snart tranproducenterne vænne sig til at ta sin forsyning fra de fabrikanter, som leverer gode tønner. Og av dem er der mange.

De blikkenslagere, som leilighetsvis „slaar sammen“ et litet parti bliktønner og faar en bødker til at lage nogen futeraler dertil, vilde bli sat ut av spillet og dermed vilde ingen skade være skedd.

Alle reelle tønnefabrikanter iagttar ogsaa nu — uten lovbud — at sette sit firmamerke paa tønnerne.

Bilag 7.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

Man erkjender mottagelsen av ærede skrivelse av 22 f. md., hvor- med fulgte avskrifter av skrivelsen fra brødr. Aarsæther m. fl. til Handelsdepartementet samt fra Justerdirektøren til samme.

I denne anledning besluttet man i møte den 8 ds. at uttale sin bedste anbefaling av brødr. Aarsæther med fleres andragende, dog saaledes, at det tillates at benytte stemplede tønder av den gamle slags til utgangen av 1915.

Aalesund den 10 mars 1913.

Ærbødigst
for Aalesunds handelsforening
Jørgen Heggem.

Bilag 8.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

Vi er gjort bekjendt med det av herrer brødr. Aarsæther med flere til Handelsdepartementet indsendte forslag til lov om bliktrantønder, — samt med hr. Rye Holmboes bemerkninger til samme.

Som ca. 20 aarige bliktrantøndefabrikanter vil vi erklære os fuldt ut enig i hr. Rye Holmboes uttalelser i sakens anledning.

Svolvær den 22 mars 1913.

Ærbødigst
L. Bergs Sønner.

Bilag 9.

Hr. Fiskeridirektøren, herstedes.

I besvarelse av hr. Fiskeridirektørens ærede skrivelse av $22\frac{1}{2}$ angaaende forslag om lov om bliktrantønder skal fiskerigruppen tillate sig at uttale, at man i alt væsentlig er enig med det av brødrene Aarsæther m. fl. i skrivelse av $\frac{6}{8}$ uttalte, og at man likeledes er enig i forslaget om at reglerne om bliktrantønder fastsettes ved lov.

Endvidere gir man sin tilslutning til de i nævnte skrivelse fra

brødrene Aarsæther opstillede regler for materiale og størrelsen av bliktrantønderne; alene med den forandring, at man istedenfor at fastsætte tøndens rumindhold absolut finder at det er mest hensigtsmæssig, at det i loven bestemmes at en bliktrantønde skal indeholde mindst 116 liter og en halvtønde mindst 58 liter.

Ved henvendelse hos de herværende fabrikanter, der arbeider blik-tønder, har man nemlig bragt i erfaring, at det rent haandverksmæssig set byr paa store vanskeligheter at fabrikere bliktrantønder med et nøi-agtig bestemt maal. Der vil under fabrikationen overmaade let kunne indtræ en ubetydelig unøiagtighet, og med saa store tønder, som de her omhandlede vil selv en unøiagtighet av 1—2 mm. f. eks. ved bundens indsætning faa indflydelse paa tøndens rumindhold.

Efter at ha diskutert saken i et gruppemøte er man derfor enstemmig kommet til det resultat, at den mest praktiske form vil være, at tønderne bestemmes til en vis minimumsstørrelse, og man har likeledes fundet det mest hensigtsmæssig at opretholde de gamle størrelse paa 116 liter.

Bergen den 11 april 1913.

Ærbødigst
for fiskerigruppen
C. Joys,
formand.

Bilag 10.

Til
Fiskeridirektøren.

I anledning den av mig fremlagte sak angaaende trantøndernes størrelse og soliditet og lovbestemmelser herfor, skal jeg tillate mig at bemerke:

Av dokumenterne synes det at fremgaa, at der hersker misfor-nøielse med forholdene som de nu er og at forretningsmænd som be-fatter sig med tran finder en ny lov nødvendig, en lov som bestemmer tranbliktøndens rumindhold og soliditet.

Der er uenighet om det er praktisk gjennomførlig at paaby et bestemt rumindhold uten noget spillerum. Efter hvad der er fremført for og imot har jeg den tro, at rumindholdet maa kunne variere litt.

Der er fremført, at ifald tranen kun blev solgt efter vegt, vilde vanskeligheterne med bestemt rumindhold bortfalde, men dette blir imøte-gaaet med den bemerkning at dette i mange tilfælder har store praktiske vanskeligheter og fordrer meget arbeide. Jeg tror ogsaa, at det er tvanskelig at gjennomføre salg efter vegt, især vil det være forbundet

med meget bryderi med mellemandel, og naar eksportører kjøper av producenter som selv ikke eksporterer; saaledes er jeg bekjendt med at fiskere ombord i sine fartøier (særlig under Islandsfisket) køker sin lever selv og fylder og forsælger tranen i bliktrantønder. Likeledes er tranen vistnok av den slags vare, som det ikke er heldig at paafylde undervegts-tønder, idet kvaliteten kan variere sterkt fra tønde til tønde; med andre ord, naar en tønde engang er fylt, bør den sælges uten paa-fyldning fra andre tønder.

Det er min opfatning, at det kun kan gavne alle parter, som er interessert direkte og indirekte i tran, at man opsætter lovregler for tranens emballage.

Denne sak har en stor likhet med „Lov om sildetønder av 26 mai 1900 med de ved lov av 13 juli 1905 gjorte forandringer“ og saavidt jeg kan forstaa, maa en lignende lov om tranbliklønder være paa sin plads og mulig at gjennomføre.

Rumindholdet bør efter de faldne uttalelser sættes til mindst 116 liter for heltønden og 58 liter for halvtønden og muligens med maksimums grænse 1—2 liter heltønden.

Brødrene Aarsæthers forslag om soliditeten i detaljer bør maaske drøftes noget mere blandt de interesserte.

Tiden for den eventuelle lovs ikrafttræden fra den er vedtat, bør formentlig fastsættes til 1 aar.

Bergen den 4 juli 1913.

Ærbødigst
Thor Iversen.

Bilag II.

Til
Fiskeridirektoratet i Bergen.

I anledning av de foreslaatte forandringer i tøndeloven tillater vi os at uttale følgende:

Herrer Brødr. Aarsæther og Isdahl & Co. med fleres henstilling til departementet av november 1913 for at opnaa fastsettelse av bestemt maal og kvalitet av bliktrantønder, har vi allerede git vor tilslutning. Imidlertid er vi saa fri at fremkomme med en del opplysninger, som maaske kunde være av interesse.

Handelen med dampmedicintran foregaar indenlands praktisk talt altid pr. fylt tønde, det er derfor av betydning at alle tønderne er like store, saameget mere som damptranens værdi kan gaa op til kr. 3—400 pr. tønde, for tiden er den kr. 80 pr. tønde for toldklarert vare.

Til utlandet sælges tranen paa maal og paa vegt, i første tilfælde i almindelighet efter 25 gallons, der svarer til 114 liter eller 105 kilo netto. En tønne kan ikke sendes spundsfyldt, da der maa gives medicintranen et vist spillerum for at tranen i varmen kan utvides, ellers sprænges tøndens. Man fratrukker derfor i regelen 2 liter. Men hvis tøndens maal kun er 114 liter eller 115 liter, vil man ikke kunne sende tønderne med 25 gallons (114 liter) efter fratruk av 2 liter, og der fremkommer da reklamationer fra de utenlandske kunder. Ved et mindre tomrum end 2 liter risikeres altsaa at bliktønden blir beskadiget og lækage opstaar. Dette blir isærdeleshet tilfældet dersom medicintranen avsendes til varmere egne. Meget betydelige kvanta solgt efter maal forsendes til Amerika, Australien, Sydafrika samt til engelske kolonier i troperne. Det vil derfor være at anbefale at bliktøndernes maal sættes til 116 liter som minimum.

Naar damptran sælges efter vegt sker dette efter 100 kilo netto. For at erholde den rigtige tara maa, da tøndernes størrelse og materialets kvalitet er forskjellig, hver eneste tønne tømmes og veies. Efterat tranen igjen er paafyldt bliver 5—6 liter fratrukket. At det tomme rum i en saadan tønne blir større end som ovenfor beskrevet har ingen indflydelse paa tranens kvalitet.

Paa grund av det daarlige material hvorav damptrantønderne for en meget stor del er fabrikerte, er disse meget utsatte for større og mindre beskadigelser under transporten, hvilket foraarsaker hyppige lækager, der igjen bevirker ubehageligheter og reklamationer fra de utenlandske kunder; det passerer endog at hele tøndens indhold lekker ut. Som et bevis paa hvilke følger disse lækager kan ha, kan det nævnes at til enkelte oversøiske lande har man vanskeligheter med at faa tegnet assurance paa tranpartier. For at beskytte bliktønderne under transporten til utlandet har det været forsøkt at pakke halm imellem bliktønden og træfutteralet, men det har ikke vist sig at svare til hensigten.

Der findes allerede nu nogen faa bliktrantøndefabrikanter, som lar sit navn eller et merke paatrykke træfutteralet, i regelen med et kautschutstempel, men dette er ofte ulæselig, derfor vilde det være at anbefale at fabrikanten lot indbrænde sit merke paa træfutteralets bund i nærheten av kanten, og dette merke bør for kontrollens skyld indregistreres. Det vil være en stor fordel om der ogsaa blev bestemt at fabrikanterne skulde brænde tøndernes tara i træfutteralet.

Der anvendes nu i almindelighet ikke en tilfredsstillende kvalitet av blik til tønderne, undertiden gjøres bundene endog av en ringere sort blik end siderne. For at gjøre tønderne sterkere bør der være faa sammenføininger og midst mulig loddinger, derfor anbefales kun én fals langs siderne; hvis derimot sammenføiningerne blir dobbelt falsede og

nøiagtig loddede med bedste sort tin, er det nok mulig at bliktønden blir like saa sterk med to false som med én, imidlertid vil der jo altid være en mulighed for at falsingerne blir mindre omhyggelig gjort, og da blir selvfølgelig én fals at foretrække. Bliktøndernes svakeste punkt findes der hvor bunden er sammenføiet med siderne, av den grund bør sammensætningen paa dette sted absolut gjøres med dobbel fals. Der loddes nu hyppig med slette sorter tin hvorved bliktønderne er meget utsat for aapninger ved sammenføiningerne, en god sort loddetin vil styrke tønden. Da tønderne ialmindelighet paa lager og under transport i skibe ligger med spundset op, bør helst falsen for sammenføiningen av siderne være i nærheten av spundset.

Hvad træfutteralet angaar, saa har det været anført at stavtykkelsen burde være som for sildetønder. Hertil skal vi faa lov at bemerke, at det turde være tvilsomt om det vil bli tilstrækkelig at ta som norm stav og bund til sildetønder; disse er for stavens vedkommende 1.60 cm. tyk og for bundens 1.90 cm. tyk. Det maa nemlig erindres at sildetønderne har en overmaade sterk binding, idet den halve tønne er helt bunden med hasselbaand, og desuten et sterk jernbaand paa hver lag. Det kan forøvrig oplyses at ved at la maale en stor mængde stav av de futteraler, som nu anvendes til bliktønder viser det sig, at staven varierer adskillig i tykkelse, nemlig fra 1.20 cm. til 1.80 cm., der gives endog en del stav, som nu maaler op til 2 cm. Naar man ser i hvilken tilstand bliktønder, selv med 1.50 cm. tyk stav, ofte kommer fra fiskeværerne, saa skulde det synes paakrævet at staven blir gjort tykkere, og 2 cm. vil neppe vise sig at være for meget.

I denne forbindelse vil man ikke undlate at nævne, at der forekommer i handelen en hel del sildetønder med stav under den lovbestemte tykkelse, men da der ikke er lovbestemt fabriksmerke for disse tønder, kan ingen paatale finde sted.

Det er ogsaa paakrævet at jernbaandene paa træfutteralerne til bliktønder gjøres tykkere og bredere end nu er tilfældet, især bør lagbaandene gjøres sterkere, idet stavene ved laggen blir let avbrækket under transporten, der maa da indsættes ny stav, hvilket foraarsaker omkostninger og forringer tøndernes utseende.

Av praktiske grunde bør de halve tønder fabrikkeres av samme kvalitet blik og stav som de hele tønder, derimot kan en smalere sort jernbaand anvendes, dog bør 6 jernbaand paabydes, da nu ofte benyttes kun fire.

Det vil ogsaa være at anbefale at der blir fastsat bestemmelse om en minimal høide for træfutteralernes bug, derved kan tønderne bedre taale transporten, nu kommer tønderne fra fiskeværerne ofte helt flattrykte, saa at jernbaandene glider bort. Denne omstændighet foraar-

saker eksportørerne omkostninger, idet man blir nødsaket at la tønderne binde om igjen, idet jernbaandene som endnu er i behold maa tages av og gjøres kortere og de manglende jernbaand maa erstattes med nye.

Som tidligere nævnt er der enkelte bliktrantøndefabrikanter, som allerede nu sætter et fabriksmerke paa tønderne, men naar disse indeholder det tillatte minimum av 114 liter, og der forøvrig ikke eksisterer bestemmelser vedrørende blikket, staven etc., saa har merket praktisk talt næsten ingen betydning. Det er nemlig for det meste producenterne av damptran og handelsmændene nordpaa, som indkjøper det største antal tomme bliktønder; og disse foretrækker vistnok at ta tønderne der hvor man faar dem billigst, de har heller ingen interesse av at tønderne skal indeholde mere end den nu gjældende lovs minimum 114 liter, da jo tranen sælges pr. tønde. Kvaliteten av bliktønderne spiller for producenterne og handelsmændene ved fiskeværerne en underordnet rolle, idet dampmedicintranen i almindelighet avhændes forholdsvis snart til tranhandlerne.

Saalænge det er overlatt til bliktrantøndefabrikanterne at forarbeide tønderne saaledes som disse finder det for godt med et maal av 114 til 116 liter samt at anvende hvilkensomhelst kvalitet av stav, blik, jernbaand og tin, sier det sig selv, at den indbyrdes konkurranse mellem fabrikanterne vil redusere bliktøndernes kvalitet. Hvis Stortinget derfor ikke sætter temmelig vidtgaaende lovbestemmelser vedrørende disse tran-tønder, kommer man ikke et skridt videre, ti tranhandlerne i byerne er nødsaget til at motta tranen paa de tønder, som den leveres paa. At der kunde opnaaes enighet blandt tranhandlerne om blot at motta en anerkjendt type av bliktønder er neppe sandsynlig.

Det er altsaa et berettiget krav, at damptrantønderne blir gjort av et sterkere material end hittil, ogsaa av den grund, at den transport og slitage, som bliktønderne er utsat for efter avsendelsen fra Norge, er langt større end fabrikanterne vistnok kjender til. Den norske dampmedicintran sendes over hele jorden, og naar den nedstaves i lasterummet paa de store skibe med meget og tung last ovenpaa, er det en absolut nødvendighet at tønderne blir gjort meget solide for ubeskadiget at kunne taale transporten.

Den nuværende pris for bliktrantønder av kr. 5—5½ er overordentlig billig, naar der tages hensyn til at damptran er en vare, som oftere er kommen i en værdi av flere hundrede kroner pr. tønde. Det spiller derfor ingen rolle selv om de paatænkte bestemmelser vedrørende kvaliteten av bliktøndernes material etc. skulde bevirke en fordyrelse av kr. 2—3 pr. tønde; dette vil jo desuten bli ens for alle.

Det kan tænkes, at en lov for damptrantønder vil vække uvilje blandt bliktøndefabrikanterne, men det maa ogsaa erindres, at sildetønde-

loven i sin tid vakte stor motstand. Likesaalitt som det lyktes at forandre tilvirkningen av sildetønder uten ved lov — der er jo endog nu under forberedelse en speciel lov for sildetønder i mindre størrelser, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ — saaledes synes det ikke at være mulig at faa forbedring av damptrantønderne uten gjennom en ny lov, og det skulde vel være rimelig, at en saa kostbar vare som dampmedicintran blir git en emballage, som den trenger.

Dersom Fiskeridirektoriatet skulde ønske yderligere opplysninger i anledning av denne sak, staar vi gjerne til disposition.

Bergen den 30te august 1913.

Med agtelse ærbødigst

Johan Thesen & Co.

Forelæg 6.

Meddelelse angaaende fordeling av den til offentlige institutioners deltagelse i utstillingen i Kristiania 1914 givne bevilgning.

Fra Social- og Industridepartementet har jeg mottat følgende skrivelse datert 25 september 1913:

„Av bevilgningen til offentlige institutioners deltagelse i utstillingen i Kristiania i 1914 er der ved kgl. resolution av 12 ds. stillet til dette departements raadighet — foruten hvad der forutsættes anvendt til medicinalvæsenet og til stipendier for haandverkere — kr. 22 818.

Av sidstnævnte beløp er videre forutsat anvendt til stipendier for fiskere og til fiskermøte kr. 8000.

Av det gjenstaaende beløp, kr. 14 818, vil der endvidere utkræves til det Statistiske Centralbyraa kr. 2000, og til Fabriktilsynet og Norsk Forening for Socialt Arbeide i fællesskap kr. 5000, saaledes at der ikke blir mere end kr. 7818 tilovers til den paatænkte deltagelse i utstillingen for Fiskeridirektøren og for fiskeriselskaper og foreninger. Man anser det tvilsomt om dette beløp egner sig til fordeling, men skal anmode hr. direktøren om at fremkomme med forslag til beløpets anvendelse.

Til fiskerstipendier og fiskermøte har man — som nævnt — kr. 8000, hvortil kommer kr. 7000 paa fiskeribudgettet, tilsammen altsaa kr. 15 000. Man imøteser forslag til anvendelsen ogsaa av dette beløp, — bl. a. om stipendiernes størrelse og om fremgangsmaaten ved bekjendtgjørelse og fordeling.“

Forelæg 7.

Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1 juli 1914—30 juni 1915.

A. Udgifter.

Titel	1.	Til Fiskeridirektøren og direktørens kontor. kr.	63 174.00
„	2.	Til drift av „Michael Sars“	35 000.00
„	3.	Til utgivelse av „Norsk Fikeritidende“ ved Selskapet for de Norske Fiskeriers Femme .	6 400.00
„	4.	Til utgivelse av Aarsberetning vedkommende Norges Fiskerier:	
	a.	Ordinært	4 500.00
	b.	Ekstraordinært til utgivelse av beretninger om de videnskabelige havforskningsarbeider	5 500.00
„	5.	Til løn og reiseutgifter m. v. for 3 inspektører ved saltvandsfiskerierne	15 600.00
„	6.	Til løn og kontorutgifter samt reiseutgifter for 2 fiskeriagenter i utlandet	21 000.00
„	7.	Til fiskeriadministrationens arbeide for fremme av fiskeeksporten.....	4 000.00
„	8.	Til stipendier for fiskere og fiskeriarbeidere	3 000.00
„	9.	Til undervisning for fiskere	6 500.00
„	10.	Til fiskeforsøk	16 000.00
„	11.	Til fiskeriselskaper og foreninger:	
	a.	Uten betingelse om distriktbidrag kr. 10 850.00	
	b.	Paa betingelse av distriktsbidrag	39 930.00
			50 780.00
„	12.	Til opsyn og retspleie ved torskefiskerierne i Lofoten.....	70 000.00
		hvorav kr. 900 alene i tilfælde av ansamling	

	i Raftsundet, kr. 3000 kun forsaavidt opsynet blir i virksomhet længere end til 14 april og kr. 5900 til leie av dampskib.		
Titel	13.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Øksnes samt Værøy og Røst	kr. 4 500.00
„	14.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Træna	„ 1 400.00
„	15.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Rødøy	„ 1 400.00
„	16.	Til forsterket politiopsyn ved Senjenfisket . .	„ 3 000.00
„	17.	Til opsynet ved torskefiskerierne i Finmarken	„ 57 000.00
„	18.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Namdalen	„ 2 000.00
„	19.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Sklinna	„ 700.00
„	20.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Halten	„ 800.00
„	21.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Titran	„ 800.00
„	22.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Kya, Humlingsvær og Vaagsvær	„ 1 100.00
„	23.	Til opsyn ved torskefisket i Romsdals amt .	„ 13 000.00
„	24.	Til anordning av visse ordensregler under skreifisket i mindre fiskevær i Nordlands og Tromsø amter	„ 2 000.00
„	25.	Til anordning av visse ordensregler under skreifisket i mindre fiskevær i Nordre og Søndre Trondhjems amter	„ 1 300.00
„	26.	Til forsterket politiopsyn ved vaartorskefisket og vaarsildfisket i Nordre Bergenhus amt . .	„ 8 000.00
„	27.	Til forsterket politiopsyn og retspleie ved vaarsildfisket og vaartorskefisket i søndre vaarsilddistrikt	„ 22 000.00
„	28.	Til opsyn og retspleie under sildefiskerierne (vaartorskefisket undtat) samt indhentelse av opplysninger om fisket m. v.	„ 15 000.00
„	29.	Til etterretningsvæsenet vedkommende skreifiskerierne (utenfor Lofotfisket, Firmarksfisket og vaartorskefisket i Stavanger og Bergenhusamterne, og makrelfiskerierne m. v. . . .	„ 8 000.00
„	30.	Til Norges andel i utgifterne ved de internationale havundersøkelser	„ 4 700.00

Titel 31.	Til vrakervæset	kr.	19 500.00
	derav kr. 3000 ekstraordinært til en komite til behandling av spørsmålet om forandring av vrakerinstruksen.		
„ 32.	Til arbeidet for fiskeværs vandforsyning.	„	10 000.00
„ 33.	Til undersøkelser og forsøk med frysning av fisk	„	4 450.00
	hvorav kr. 2250 ekstraordinært til indkjøp av maskiner.		
„ 34.	Til forsøk med utklækning og opdrætning av hummeryngel	„	2 500.00
„ 35.	Til merkning av fisk	„	5 000.00
		kr.	<u>489 604.00</u>

B. Indtægter.

a.	Indtægt av Forsøksstationen	kr.	1 000.00
b.	Indtægt av vrakervæsenet.	„	28 000.00
		kr.	<u>29 000.00</u>

Gjenpart av skrivelse fra Fiskeridirektøren til Handelsdepartementet av 17 oktober 1913.

Hoslagt tillater jeg mig at oversende mit budgetforslag for budgetterminen 1 juli 1914 til 30 juni 1915, tillikemed samtlige utrykte bilag vedkommende budgetforslaget.

Budgetforslaget har været behandlet av Fiskeriraadet under raadets møte her 6—10 oktober. En utskrift av den i raadet førte protokol følger vedlagt. Desuten følger et avtryk av samtlige øvrige saker, som har været raadet forelagt.

Med hensyn til referatet av raadets forhandlinger vil jeg snarest mulig tilstille det ærede departement det av referenten optagne ukorrigerede referat. Saasntart jeg dernæst fra samtlige raadets medlemmer har mottat det av medlemmerne gjennemseede og korrigerede referat vil dette bli indsendt til departementet.

Med hensyn til de enkelte poster i budgetforslaget skal jeg i det følgende kortelig redegjøre for de poster, hvor de av raadet fattede beslutninger avviker fra de av mig oprindelig foreslaatte, mens jeg for de øvrige posters vedkommende indskrænker mig til at henvise til det for raadet fremsatte trykte forslag.

Titel 1. Fiskeridirektørens kontor.

Det for denne titel opstillede budget vedtokes enstemmig. Med hensyn til spørsmålet om opprettelse av et havforskningsinstitut og om flytning av Fiskeridirektørens kontor tillater jeg mig at henvise til en anden ekspedition av idag.

Titel 3. Norsk Fiskeritidende.

Raadet vedtok at foreslaa statsbidraget forhøiet med kr. 420, saaledes at der hertil opføres kr. 6820; jeg fandt at kunne slutte mig hertil.

Titel 9. Undervisning for fiskere.

Under behandlingen av denne titel fandt jeg efter senere fremkomne oplysninger at burde foreslaa denne post forhøiet med kr. 1500, saaledes at der hertil ialt opføres kr. 8000, hvilket vedtokes enstemmig.

Titel 10. Fiskeforsøk.

Under post *b*) Forsøk med drivgarn efter sild efter departementets nærmere bestemmelse vedtokes efter forslag av repræsentanten Nielsen at beløpet forhøies til kr. 6000, istedenfor som i mit forslag opført kr. 3000. Jeg fandt at burde gaa over til dette forslag. Som en ny post *d*) under denne titel vedtokes efter forslag av repræsentanten Kleppe at opføre kr. 2500 til brislingforsøk paa Vestkysten Bud—Lister efter departementets nærmere bestemmelse. Jeg finder ogsaa at kunne slutte mig til dette forslag. Efter dette vil altsaa mit forslag til fiskeforsøk gaa ut paa følgende:

a) Fiskeforsøk efter storsild utfor Nordlands kyst fra Helgelandsværene til Andenes	kr. 11 000.00
b) Forsøk med drivgarn efter sild efter departementets nærmere bestemmelse	„ 6 000.00
c) Dorgefiske paa de nordlige banker i Nordsjøen ..	„ 2 000.00
d) Brislingforsøk paa Vestkysten Bud—Lister efter departementets nærmere bestemmelse	„ 2 500.00
	<u>Tilsammen kr. 21 500.00</u>

Titel 11. Fiskeriselskaper og fiskeriforeninger.

Nordlands fiskeriselskap.

Raadet anbefalte statsbidraget forhøiet med kr. 1500 at anvende til ishuse. Jeg tiltraadte dette forslag.

Fjørtoft fiskerforening.

Raadet anbefalte til denne forening som netto statsbidrag kr. 3400 nemlig til rækforsøk kr. 1500, til ishuse med kjølerum kr. 2250 og til administration kr. 150.

Jeg finder at kunne slutte mig til det av raadet vedtagne forslag. Østlandske fiskeriselskap.

Raadet besluttet at anbefale, at det som statsbidrag opførte beløp kr. 6000 ogsaa skal omfatte post 7 paa selskapets budgetforslag, Fiskeforsøk under kysten. Efter de av repræsentanten Hegge under sakens behandling i raadet meddelte opplysninger finder jeg at kunne slutte mig til den av raadet fattede beslutning.

Fredrikshalds og Omegns fiskeriforening.

Efter forslag fra repræsentanten Jensen vedtok raadet at anbefale opført kr. 500 til forsøk med utplantning av rødspette mot at et lignende beløp skaffes paa anden maate. Jeg finder at kunne slutte mig til det av raadet vedtagne forslag.

Under dagsordenens post 6 vedtok raadet, efter forslag av den av departementet nedsatte komite til behandling av spørsmålet om hvad der kan gjøres for en forbedret behandling av fiskevarer, at anbefale opført kr. 14 000 til ansættelse av 6 vandrelærere i tilvirkning av klipfisk og rundfisk.

Jeg slutter mig til dette forslag og foreslaar denne post opført som titel 36 paa mit budgetforslag.

Under raadets forhandlinger oplyste komiteens formand, at komiteen paa grund av sakens vidløftighet ikke saaledes som oprindeligen forutsat hadde kunnet tilendebringe behandlingen av samtlige de spørsmål, som indeholdes i det komiteen givne mandat før Fiskeriraadets sammentræden. Hvorvidt den til komiteen givne bevilgning under disse omstændigheter vil vise sig tilstrækkelig, kan jeg for tiden ikke uttale mig om.

I henhold til ovenstaaende vil mit budgetforslag bli at forhøie med ialt kr. 26 820 nemlig:

Titel 3.	Fiskeritidende, tillæg.....	kr.	420.00
„ 9.	Undervisning for fiskere, tillæg.....	„	1 500.00
„ 10.	Fiskeforsøk:		
	b) drivgarnsforsøk efter sild, tillæg.....	„	3 000.00
	d) brislingforsøk, ny post.....	„	2 500.00
„ 11.	Fiskeriselskaper og foreninger:		
	Nordlands fiskeriselskap, tillæg.....	„	1 500.00
	Fjørtofts fiskerforening, ny post.....	„	3 400.00
	Fredrikshalds og Omegns fiskeriforening, ny post	„	500.00
„ 36.	Vandrelærere i klipfisk og rundfisktilvirkning, —	„	14 000.00
			<u>Tilsammen kr. 26 800.00</u>

Sluttelig tillater jeg mig at henlede opmerksomheten paa at jeg har foretat et par mindre rettelser i mit budgetforslag saavel i tekst som bilage, saaledes at det hermed indsendte eksemplar bedes lagt til grund ved departementets behandling av budgettet.

Trykfeil og rettelse.

Side 186, 13de linje f. n. staar: konsumtionstederne, skal være: konsumptionsstederne

